

Προασπίζονται τις ελευθερίες μας

30 χρόνια Βραβείο Ζαχάρωφ

Προασπίζονται

τις

ελευθερίες

μας

© Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2017

Φωτογραφίες

Enri Canaj / Magnum Photos

Bieke Depoorter / Magnum Photos

Jérôme Sessini / Magnum Photos

Newsha Tavakolian / Magnum Photos,

με τη συνδρομή του Amine Landoulsi

Κείμενα

Éric Fottorino, με τη συνδρομή της Manon Paulic

Γραφικός σχεδιασμός

Hello Dune Lunel

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε τους κατόχους Υποτροφίας

Ζαχάρωφ: Asma Kaouech, Ameha Mekonnen,

Jadranka Miličević και Samrith Vaing

Από τη Magnum Photos, τους: Clarisse Bourgeois,

Antoine Kimmerlin, Νικάνδρη Κουκουλιώτη,

Giulietta Palumbo, Claire Saillard

και Pauline Sain

Οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν βιβλίο
απηχούν τη θέση των συγγραφέων και δεν
εκφράζουν κατ' ανάγκη την επίσημη θέση του
Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Προασπίζονται τις ελευθερίες μας

30 χρόνια Βραβείο Ζαχάρωφ

Επόμενο δισέλιδο: **Guy le Querrec**
Γερμανία, Βερολίνο. 1989.
*Νέοι γιορτάζουν το νέο έτος στο πιο ψηλό σημείο
του τείχους του Βερολίνου.*

Περιεχόμενα

Πρόλογος	9
Samrith Vaing	14
Asma Kaouech	48
Ameha Mekonnen	82
Jadranka Miličević	114
Προασπίζονται τις ελευθερίες μας	151
Το Βραβείο Ζαχάρωφ	167
Οι βραβευθέντες με το Βραβείο Ζαχάρωφ	168
Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου	170

Πρόλογος

Antonio Tajani

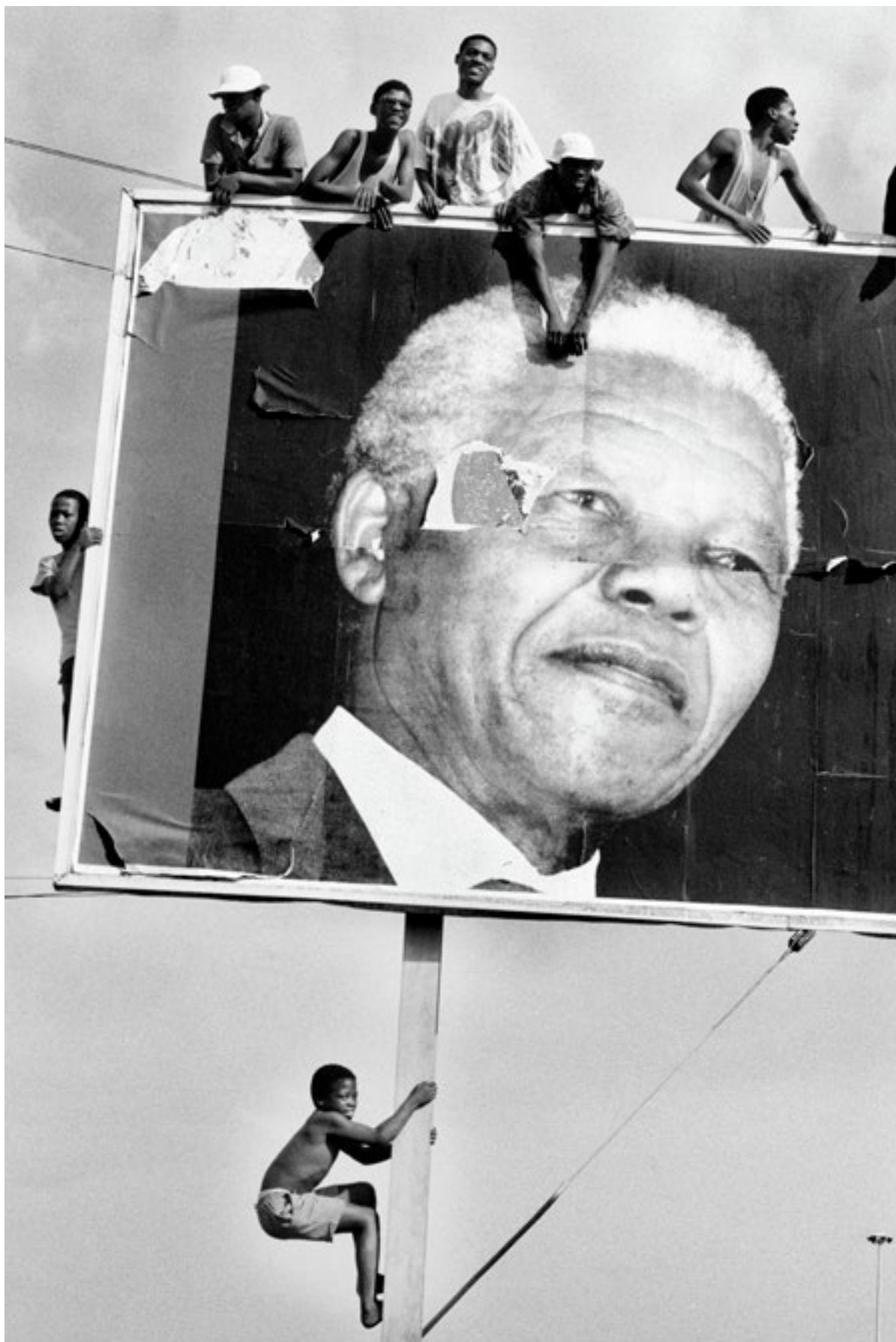
Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Βραβείο Ζαχάρωφ, την τριακοστή επέτειο του οποίου εορτάζουμε, είναι εξίσου επίκαιρο σήμερα όπως ήταν το 1988, όταν απονεμήθηκε για πρώτη φορά, στον Nelson Mandela και στον Anatoli Martchenko. Ο αγώνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα παραμένει, πράγματι, προτεραιότητα για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Βραβείο Ζαχάρωφ για την Ελευθερία της Σκέψης αποτελεί εμβληματική πρωτοβουλία της ευρύτερης δέσμευσής μας υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που βρίσκονται στον πυρήνα των κοινών μας αξιών.

Το Βραβείο Ζαχάρωφ, το οποίο έχει απονεμηθεί σε πολλές εξέχουσες προσωπικότητες, με το πέρασμα του χρόνου έχει εξελιχθεί σε κάτι πολύ περισσότερο από μια ετήσια τελετή απονομής: είναι πλέον βήμα λόγου για τους βραβευθέντες. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εντάσσει τους τιμώμενους στο Δίκτυο Βραβείου Ζαχάρωφ και τους υποστηρίζει στον ρόλο τους ως πρεσβευτών που επιδιώκουν να προαγάγουν το πνεύμα της πρωτοβουλίας. Σε συνεργασία μαζί τους, καθιερώσαμε την Υποτροφία Ζαχάρωφ για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προκειμένου

να προσφέρουμε τη στήριξή μας στους αγωνιστές σε όλο τον κόσμο.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας απευθύνεται σε όλους εκείνους οι οποίοι, όπως και οι βραβευθέντες, αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους και για μια πιο δίκαιη κοινωνία, παρακινώντας τους άλλους να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους. Δεν μπορώ παρά να εκφράσω τον θαυμασμό και την υποστήριξή μου στους τέσσερις θαρραλέους κατόχους Υποτροφίας Ζαχάρωφ —τέσσερις μεταξύ τόσων άλλων— το εμβληματικής σημασίας έργο και τη ζωή των οποίων πραγματεύεται το βιβλίο. Θα ήθελα επίσης να επωφεληθώ της ευκαιρίας για να ευχαριστήσω τον Éric Fottorino, διακεκριμένο δημοσιογράφο και συγγραφέα, που διηγείται τόσο καλά την ιστορία τους, δίνοντας, παράλληλα, με το κείμενό του το έναυσμα για προβληματισμό σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στον κόσμο, καθώς και τον Jérôme Sessini, την Bieke Depoorter, τον Enri Canaj και τη Newsha Tavakolian, τέσσερις διάσημους φωτογράφους, που με τις εικόνες τους ζωντανεύουν με απaráμιλλο τρόπο τις ιστορίες αυτές.

Τα τελευταία χρόνια, σε διάφορα μέρη του κόσμου, ο χώρος που κάλυπτε η κοινωνία των πολιτών σταδιακά συρρικνώθηκε. Οι οργανώσεις που προσπαθούν να υπερασπιστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα των συμπολιτών τους ενίοτε κατηγορούνται στη χώρα τους ότι είναι ξένοι πράκτορες· ο εκφοβισμός, η φυλάκιση και τα βασανιστήρια χρησιμοποιούνται για να τους κάνουν να σιγήσουν. Τα θεμελιώδη δικαιώματα αμφισβητούνται και στον δυτικό κόσμο, ακόμη και στην ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι στοιχειωδέστερες ελευθερίες των συμπολιτών μας απειλούνται από μια παγκόσμια τρομοκρατία, την οποία καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε με αποφασιστικότητα, χωρίς, ωστόσο, να καταστρατηγήσουμε τις θεμελιώδεις ελευθερίες μας.

Μέχρι σήμερα με το Βραβείο Ζαχάρωφ έχουν τιμηθεί τρεις φορές αγωνιστές της δημοκρατίας από την Κούβα: ο Guillermo Fariñas, το 2010, οι Κυρίες με τα Λευκά, το 2005, και ο Oswaldo José Payá Sardiñas, το 2002. Με τη βράβευση του Hu Jia, το 2008, και του Wei Jingsheng, το 1996, επιδίωξη του βραβείου ήταν, και μάλιστα δύο φορές, να αναδείξει τον μακρύ και δύσκολο αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Κίνα. Τιμήσαμε επίσης τη δράση των ιρανών αγωνιστών Nasrin Sotoudeh και Jafar Panahi, το 2012, όπως και της ρωσικής μη κυβερνητικής οργάνωσης Memorial, το 2009.

Η ελευθερία του Τύπου απειλείται σήμερα σε πολλές χώρες, όπου οι κυβερνήσεις προσπαθούν να φιμώσουν και να καταπιέσουν τους δημοσιογράφους. Απονέμοντας το Βραβείο Ζαχάρωφ στους Δημοσιογράφους Χωρίς Σύνορα, το 2005, στην Ένωση Δημο-

σιογράφων της Λευκορωσίας, το 2004, και στην *Oslobođenje*, το 1993, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θέλησε να τιμήσει χαρισματικές προσωπικότητες που έχτισαν την ανεξάρτητη δημοσιογραφία ως ακρογωνιαίο λίθο της δημοκρατίας.

Οι γυναίκες παραμένουν ακόμη σήμερα οι πιο εκτεθειμένες στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι βραβευθείσες, το 2013 και το 2005, Malala Yousafzai και Hauwa Ibrahim, μάχονται για την υπεράσπιση και την προαγωγή των δικαιωμάτων των γυναικών, μεταξύ άλλων με τη διασφάλιση της πρόσβασης στην εκπαίδευση. Το 2016 τιμήθηκαν με το βραβείο δύο γενναίες γυναίκες Γεζίντι από το Ιράκ, η Lamya Haji Bashar και η Nadia Murad, και το 2014 ο κονγκολέζος γιατρός Denis Mukwege, άνθρωποι που όρθωσαν το ανάστημά τους ενάντια στην τρομακτική βία σε καταστάσεις συγκρούσεων, με θύματα τις γυναίκες και τα παιδιά.

Το Βραβείο Ζαχάρωφ τιμά επίσης το πιο ενδόμυχο από τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ίδια την ελευθερία της σκέψης. Βραβευθέντες, όπως ο σαουδάραβας μπλόγκερ Raif Badawi, βρέθηκαν στη φυλακή απλώς και μόνο επειδή εξέφρασαν τις ιδέες τους.

Επί τρεις δεκαετίες πλέον, οι βραβευθέντες με το Βραβείο Ζαχάρωφ αποτελούν αστείρευτη πηγή έμπνευσης. Ελπίδα μου είναι η έμπνευση αυτή που μας προσφέρουν να ενθαρρύνει, τα επόμενα 30 χρόνια, και άλλους ανθρώπους να δείξουν τη συμπόνια τους, να δεσμευτούν και να παλέψουν για έναν κόσμο πιο δίκαιο. Έτσι, το Βραβείο Ζαχάρωφ θα κερδίσει ακόμη περισσότερο σε κύρος.

Αριστερή σελίδα: **Ian Berry**
Νότια Αφρική, Lamontville. 1994.
Υποστηρικτές του Nelson Mandela που περιμένουν την άφιξή του κατά τη διάρκεια των προεδρικών εκλογών.

Επόμενο δισέλιδο: **Stuart Franklin**
Κίνα, Πεκίνο. 1989. Συγκέντρωση στην πλατεία Τιενανμέν, η οποία θα κατασταλεί βίαια λίγες ημέρες αργότερα.

Samrith Vaing

Καμπότζη

Φωτογραφίες:
Jérôme Sessini

Ο Samrith Vaing είναι 35 ετών. Αυτοσυστήνεται εξαρχής ως αυτόχθονας. Ανήκει στη μειονότητα των Μπουνόνγκ, μία από τις 24 κοινότητες της χώρας, μία από τις πλέον πολυμελείς και παλαιές επίσης, δεδομένου ότι είναι εγκατεστημένη εδώ και πάνω από δύο χιλιάδες χρόνια στην επαρχία Mondol Kiri, στο ανατολικό τμήμα της Καμπότζης, κοντά στα σύνορα με το Βιετνάμ.

Αυτό που εντυπωσίασε τον φωτογράφο Jérôme Sessini, ο οποίος συνόδευσε τον Samrith Vaing για αρκετές ημέρες, είναι η απόλυτη ηρεμία των τοπίων και των ανθρώπων. Η απλότητα των χωρικών, η γνησιότητά τους, που θέλουν να τη διατηρήσουν πάση θυσία. «Τίποτε το αφηρημένο ή το ιδεολογικό στον τρόπο ζωής τους» εξηγεί ο ρεπόρτερ, συνηθισμένος στις εμπόλεμες ζώνες όπου υπάρχει ακραία ένταση. Εδώ όλα λειτουργούν υπέρ του κατευνασμού. «Είναι δύσκολο να δείξεις την πολιτική βία» τονίζει. Την ένιωσε, ωστόσο, όταν πήγαν στο Stung Treng. Ο Samrith επιθυμούσε να επισκεφθεί χωριά που βρίσκονται μέσα στο δάσος, αλλά αστυνομικές δυνάμεις και στρατιώτες εμπόδιζαν την πρόσβαση. Η επαφή με τις τοπικές κοινότητες ήταν αδύνατη. Ο ακτιβιστής για τα ανθρώπινα δικαιώματα ήθελε να περάσει πάση θυσία, τόσο μεγάλη ήταν η επιθυμία του να κάνει τον επiskeπτή του να κατανοήσει τις δυσκολίες με τις

οποίες είναι αντιμέτωπες οι κοινότητες αυτές, παραδομένες στις ορέξεις κινεζικών εταιρειών που οικειοποιούνται τη γη τους με τη συνενοχή της κυβέρνησης. Ο Jérôme Sessini δεν τον άφησε να το διακινδυνεύσει. Ο κίνδυνος παραήταν μεγάλος.

Το σκηνικό είναι δεδομένο, με όλα όσα διακυβεύονται. Εδώ η προστασία των ατομικών ελευθεριών συγχέεται με την προστασία του περιβάλλοντος, των δασών και όσων ζουν εκεί, ανθρώπων και ζώων, όπως αυτοί οι πίθηκοι που μοιράζονται τη ζωή των οικογενειών ή οι σκύλοι που εμφανίζονται στις φωτογραφίες σαν αυθεντικοί χαρακτήρες. Όταν ο φωτογράφος έφτασε στην Καμπότζη, ο Samrith Vaing ήταν ενθουσιασμένος με την ιδέα ότι θα μιλούσε αγγλικά για μια ολόκληρη εβδομάδα. Έτσι θα μπορούσε να κάνει εξάσκηση για να υποστηρίξει ακόμη καλύτερα το μήνυμά του απέναντι στις διεθνείς αρχές και σε όλους όσους θέλει να ευαισθητοποιήσει για τον αγώνα που κάνει. Για την ακρίβεια, ο δεσμός ανάμεσα στον άνθρωπο και στη γη, η διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος και

Καμπότζη, Prame. Ιούλιος 2017.
Ο Samrith Vaing, υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κάτοχος Υποτροφίας Ζαχάρωφ.

Καμπότζη, επαρχία Stung Treng.
Αποψίλωση λόγω της εντατικής εκμετάλλευσης
της ξυλείας, της επέκτασης των εκτάσεων
αρόσιμης γης και της κατασκευής φραγμάτων.

Επόμενο δισέλιδο:

Καμπότζη, επαρχία Mondul Kiri.
Οι Μπουνόνγκ αποτελούν τη μεγαλύτερη
εθνοτική ομάδα των ορεινών περιοχών της
Καμπότζης. Εκτιμάται ότι ζουν στην επαρχία
Mondul Kiri εδώ και δύο χιλιάδες χρόνια περίπου.

η καταπολέμηση της κλιματικής απορύθμισης είναι αυτά που απασχολούν και ανησυχούν αυτόν τον ακτιβιστή που δρα επιτόπου. «I go to the ground» επαναλαμβάνει, κάθε φορά με μεγαλύτερο πάθος· ένας τρόπος να δείξει ότι είναι όσο πιο κοντά γίνεται στους ανθρώπους, στα προβλήματά τους, στις έγνοιες τους.

«Με ενδιαφέρει ιδιαίτερα το δάσος» λέει. «Περιμένω από την κυβέρνηση να δράσει και να συμπορευτεί μαζί μας στην προσπάθεια αυτή. Αλλά δεν γίνεται τίποτε. Αντιθέτως. Το δάσος έχει εξαφανιστεί. Κάποιοι ακτιβιστές δολοφονήθηκαν ή βρίσκονται σήμερα στη φυλακή. Άλλοι τρομοκρατήθηκαν λόγω των πιέσεων που δέχονται και τελικά τα παράτησαν». Για τον Samrith Vaing, ωστόσο, ούτε λόγος να φοβηθεί και να τα παρατήσει. Θέλει να αγωνιστεί για τους δικούς του, ενάντια σε όλες τις αδικίες. Να μην εγκαταλείψει κανέναν. Να σώσει τη φύση για να σώσει τον άνθρωπο.

Η εικόνα αυτής της χώρας και των κατοίκων του δάσους έκαναν τον Jérôme Sessini να πει όχι στο χρώμα. Στα μάτια του, ο αυθεντικός τρόπος ζωής των χωρικών αυτών επέβαλλε την ασπρόμαυρη φωτογραφία. «Για να επικεντρωθούμε στο ουσιαστικό» μας λέει «είναι προτιμότερο να δώσουμε την ομορφιά απαλλάσσοντας την εικόνα από οτιδήποτε φαίνεται περιττό». Σαν να ήθελε να υπάρξει μια ακόμα αμεσότερη σχέση ανάμεσα στο αντικείμενο και αυτόν που το ανακαλύπτει. Τι ήταν αυτό το τόσο συναρπαστικό που είδε σε μια Καμπότζη που συνεχίζει να παλεύει με τα φαντάσματα της γενοκτονίας που εξαπέλυσαν οι Κόκκινοι Χμερ μεταξύ 1975 και

1979; Στο Μουσείο Μνήμης της Πνομ Πενχ, ο Jérôme Sessini είδε τις χιλιάδες φωτογραφίες θυμάτων, αυτά τα πρόσωπα που έχουν σιγήσει για πάντα, που παραμένουν όμως τόσο εύγλωττα. Σίγουρα μέσα από τις εκφράσεις τους άντλησε ένα μέρος από τη βαριά ατμόσφαιρα που περιβάλλει τις εικόνες του. Όπως αυτή η ανοιχτή αγορά στο Stung Treng, όπου μια νεαρή γυναίκα, με βλέμμα όλο αποφασιστικότητα, πουλάει τα ζαρζαβατικά της μέσα στη βροχή. Εδώ οι αυτόχθονες απειλούνται συνεχώς με εκτόπιση από τότε που μια κινεζική εταιρεία ξεκίνησε την κατασκευή του φράγματος. Για να τους εξαναγκάσουν να φύγουν, οι τοπικές αρχές απαγορεύουν στους Μπουνόνγκ την πρόσβαση στις σκεπαστές αγορές, που ωστόσο υπάρχουν. Προσπαθούν να τους αποθαρρύνουν, αφήνοντάς τους έξω, εκτεθειμένους στην κακοκαιρία. Γνωρίζουν ότι, επιβάλλοντάς τους αυτές τις αντίξοες συνθήκες, θα μειώσουν εντέλει τα εισοδήματά τους. Ελπίζουν, λοιπόν, ότι οι Μπουνόνγκ θα δεχτούν τις προτάσεις της κεντρικής εξουσίας: να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, να εγκατασταθούν αλλού, μακριά από τις εστίες τους, μακριά από τα πατρογονικά τους εδάφη, σε ανώνυμες κατοικίες, σε τόπους που δεν έχουν ιστορία. Αυτά τα προγράμματα μετεγκατάστασης είναι ο εφιάλτης των Μπουνόνγκ του δάσους, που μοναδικό τους αίτημα είναι να μπορέσουν να παραμείνουν στα εδάφη όπου ζούσαν πάντα. Ο Samrith Vaing είναι στο πλευρό τους. Γνωρίζει ότι οι ισχυροί δεν έχουν ευαισθησίες. Η πατρίδα που κυβερνά τη χώρα μπορεί να ξεριζώσει χιλιάδες εκτάρια χωρίς τον παραμικρό ενδοιασμό, αδιαφορώντας πλήρως για τα χωριά που βρί-

σκονται εκεί. Το οικονομικό συμφέρον υπερ-
σχύει των πάντων.

Εδώ είναι που παρεμβαίνει ο Samrith, μέσω της οργάνωσής του Community Development Cambodia. «Για μεγάλο διάστημα δούλευα για μια εθνική ένωση που έχει έδρα στην πρωτεύουσα» εξηγεί. «Είχαμε πενιχρή χρηματοδότηση και, επομένως, ελάχιστες δυνατότητες μετακίνησης. Σήμερα έχω επιστρέψει στην επαρχία μου στο Kratie, ένα πολύ τουριστικό μέρος. Οι δυσκολίες είναι κάθε είδους. Εδώ οι αυτόχθονες είναι αντιμέτωποι με την εισβολή του ζαχαροκάλαμου. Κινεζικές και βιετναμέζικες επιχειρήσεις παίρνουν τα χωράφια, καταστρέφουν το δάσος και φυτεύουν ζαχαροκάλαμο. Αλλού το πρόβλημα οφείλεται στις φυτείες εβέας που προορίζονται για την παραγωγή καουτσούκ. Κοντά στα σύνορα με το Βιετνάμ αυτά που απειλούν τη ζωή των κατοίκων και την πρόσβαση στους φυσικούς πόρους είναι τα αγροκτήματα που παράγουν φοινικέλαιο». Αιτία αυτών των ακραίων ανισορροπιών είναι η πολιτική της κυβέρνησης, που μοιράζει άδειες σε ξένες εταιρείες με χρηματικό αντάλλαγμα, επιτρέποντας έτσι σε αδίστακτους επενδυτές να οικειοποιούνται ολόκληρες εκτάσεις. Τα καμποτζιανά δάση θυσιάζονται συστηματικά στον βωμό της διαφθοράς, που ζει και βασιλεύει. «Οι επιχειρήσεις που εγκαθίστανται εδώ συντάσσουν ψεύτικες εκθέσεις, ισχυριζόμενες ότι δεν θα υπάρξει αντίκτυπος στη ζωή των ανθρώπων. Οι δημόσιες αρχές εθελotuφλούν. Οι ξένες επιχειρήσεις, χωρίς να χάνουν χρόνο, αποψιλώνουν τεράστιες εκτάσεις. Η ξυλεία φεύγει για το Βιετνάμ και

από εκεί στην Κίνα για να πουληθεί». Οι φωτογραφίες του Jérôme Sessini δεν χρειάζονται σχόλια. Ατέλειωτα τοπία κατεστραμμένα, ερειπωμένα, σαν χτυπημένα από σεισμό! Τα εδάφη, όταν χάνουν τα δέντρα τους και τη βλάστηση, γίνονται ασταθή. Οι πλημμύρες προκαλούν τεράστιες ζημιές. Τα μόνα που χαίρονται είναι τα παιδιά, που τσαλαβουτούν σε αυτές τις θάλασσες που ξεφυτρώνουν μέσα σε λίγες ώρες απ' το πουθενά.

Σε αυτούς τους πληθυσμούς που κινδυνεύουν να εκδιωχθούν από τα σπίτια τους, ο Samrith Vaing εξασφαλίζει ένα βασικό όπλο: τη γνώση των δικαιωμάτων τους. «Αν δεν γνωρίζουν, πώς θα μπορέσουν να αμυνθούν;» Παρά τους κινδύνους που αντιμετωπίζει, δεν διστάζει να μιλά στα μέσα ενημέρωσης όταν χρειάζεται ούτε να δίνει τα στοιχεία του δημοσίως. Χρησιμοποιεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αναρτά πολυάριθμα βίντεο. Έχει μάλιστα δημιουργήσει δικό του κανάλι στο YouTube για να ενημερώνει για τη δράση του. Ωστόσο, ο αγώνας του είναι πρωτίστως ανιδιοτελής: «Μένω στη σκιά για να βοηθώ τους αυτόχθονες. Τους ακολουθώ για να τους βοηθήσω να χτίσουν την άμυνά τους. Στόχος μου είναι να καλλιεργηθεί η συνειδητοποίηση, όχι να τα βάλω με τον ένα ή τον άλλο φορέα. Αποφεύγω να κατονομάζω την κυβέρνηση. Η στρατηγική μου είναι να μην αμφισβητώ άμεσα αλλά να αναδεικνύω τις αξιόμεμπτες πράξεις. Η δουλειά μου επικεντρώνεται επίσης στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Το ζήτημα αυτό, όπως και το ζήτημα των συνθηκών διαβίωσης, είναι αλληλένδετα. Είναι κάτι που κατά-

λαβα παρακολουθώντας την κατάσταση στη Μαλαισία. Οι αυτόχθονες τρέφονται από τον πλούτο του δάσους: το μέλι, τα θηράματα. Παίρνουν επίσης το ρετσίνι και το κόμμι. Σε αντάλλαγμα φροντίζουν τα δάση. Όταν τα δάση προστατεύονται, η υπερθέρμανση του πλανήτη επιβραδύνεται. Εδώ, στην Καμπότζη, οι αυτόχθονες αγωνίζονται προκειμένου η κυβέρνηση να αναλάβει δράση και να διασφαλίσει τα δικαιώματά τους: το δικαίωμα να έχουν πρόσβαση στη γη τους, στους φυσικούς πόρους, το δικαίωμά τους να έχουν

σχολεία, δρόμους και νοσοκομεία. Αν δεν επιλυθούν ως σύνολο αυτά τα ζωτικά ζητήματα, θα ξεσπάσουν μεγάλες συγκρούσεις».

Τη φλόγα του, την ενέργειά του, τη θέλησή του, ο Samrith τη μεταδίδει ακατάπαυστα στις οικογένειες που συναντά για να τις συντροφέψει στον αγώνα τους για τα δικαιώματά τους. Αρκεί να συναντήσει κανείς τα βλέμματα που αποτυπώνει ο Jérôme Sessini για να διαβάσει αυτή την ήρεμη αποφασιστικότητα, αυτή την ανάμεικτη με γαλήνη σταθερότητα

Καμπότζη, Stung Treng.
Γυναίκα Μπουνόνγκ πουλάει τα προϊόντα της
κοντά στην αγορά του Stung Treng.

που τόσο σημάδεψαν τον φωτογράφο. Ένα γυναικείο πρόσωπο μπροστά από το κινεζικό βιομηχανικό συγκρότημα Rui Feng, για το οποίο υπάρχουν υποψίες ότι ιδιοποιήθηκε παράνομα 500 εκτάρια για να φυτέψει ζαχαροκάλαμο στην επαρχία Preah Vihear. Πρό-

σωπα χωρικών της μειονότητας Κούι στο χωριό Prame, γυναίκες και παιδιά, ψαράδες, μαθητές, που το μόνο που θέλουν είναι να μην αλλάξει κάτι στη ζωή τους. Το να τα κοιτάζει κανείς είναι ένα μάθημα θάρρους και μια πηγή ελπίδας.

Καμπότζη, επαρχία Stung Treng.
Ο Samrith Vaing (στα δεξιά) επισκέπτεται μια οικογένεια Μπουνόνγκ την οποία η κυβέρνηση εγκατέστησε αλλού. Λόγω της εκμετάλλευσης των δασών και της κατασκευής φραγμάτων από κινεζικούς βιομηχανικούς ομίλους, η κυβέρνηση της Καμπότζης αναγκάζει τις αυτόχθονες κοινότητες να εγκαταλείψουν τα πατρογονικά τους εδάφη.

Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
Ο Cheot Kol ζει απέναντι από το κινεζικό
βιομηχανικό συγκρότημα Rui Feng. Οι οικογένειες
κατηγορούν το Rui Feng International ότι
εκχέρσωσε παράνομα περίπου 500 εκτάρια γης με
σκοπό τη δημιουργία φυτείας ζαχαροκάλαμου.

Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
Ένα παιδί της μειονότητας Μπουνόνγκ κολυμπά
μετά από έντονη βροχή που προκάλεσε
πλημμύρες.

Καμπότζη, επαρχία Stung Treng.
Ένα παιδί της μειονότητας Μπουνόνγκ σε
στρατόπεδο επανεγκατάστασης που έχει
δημιουργήσει η κυβέρνηση.

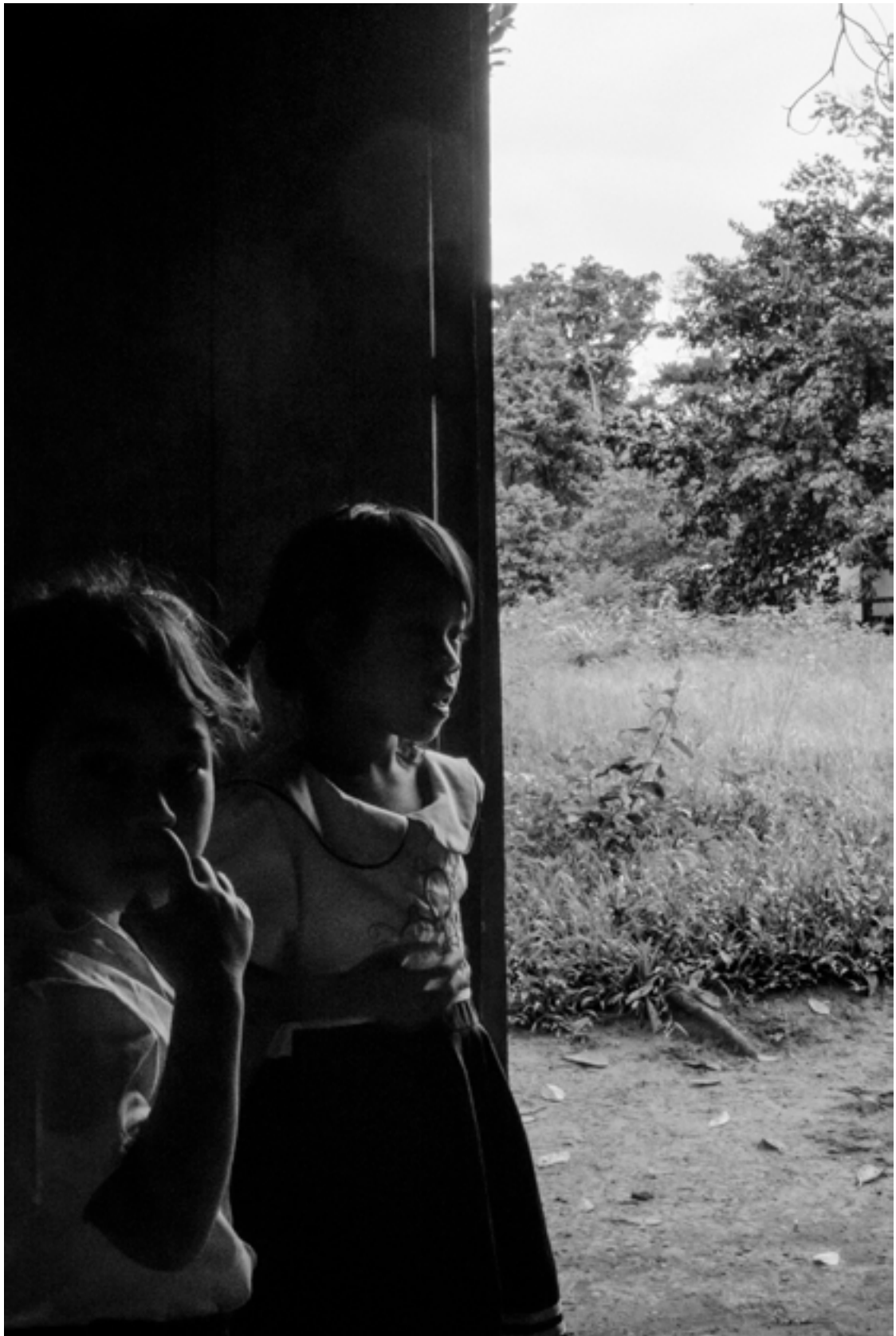

Προηγούμενο δισέλιδο και αριστερή σελίδα:
Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
Παιδιά της μειονότητας Μπουνόνγκ παίζουν στην
άκρη του δρόμου.

Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
Νεαρή γυναίκα Μπουνόνγκ ψαρεύει.

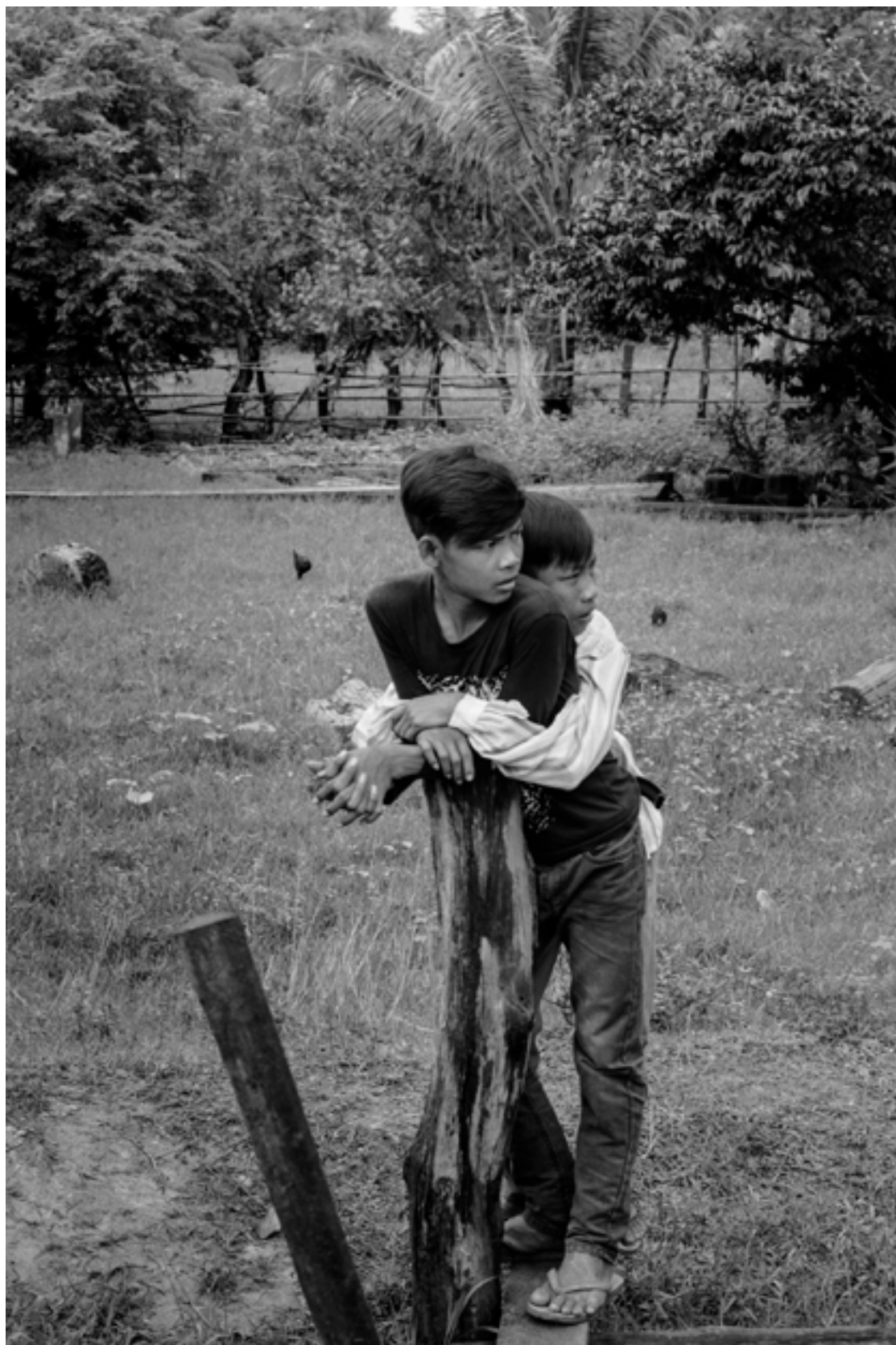
Αριστερή και δεξιά σελίδα:
Καμπότζη, επαρχία Mondol Kiri.
Παιδιά της μειονότητας Μπουνόνγκ πριν από
την κυριακάτικη λειτουργία στη χριστιανική
εκκλησία της Laoka.

Πάνω: Καμπότζη, επαρχία Mondol Kiri.
Λειτουργία στην εκκλησία της Laoka.

Δεξιά σελίδα: Καμπότζη, Prame.
Παιδιά Κούι στο χωριό Prame.

Επόμενο δισέλιδο: Καμπότζη, Anlong Srey.
*Μέλη της μειονότητας αυτοχθόνων Κούι
στο χωριό Anlong Srey. Οι Κούι συμμετέχουν
ενεργά στην προστασία του δάσους του Prey Lang.*

Καμπότζη, επαρχία Stung Treng.

Πάνω: Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
*Παιδιά, ως επί το πλείστον της κοινότητας Κούι,
στο σχολείο.*

Επόμενο δισέλιδο: Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
*Οικογένεια Μπουνόνγκ που ζει απέναντι από το
κινεζικό βιομηχανικό συγκρότημα Rui Feng.*

Αριστερή σελίδα: Καμπότζη, Prame.
Νεαρή γυναίκα Κούι στο χωριό Prame.

Πάνω: Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
Άποψη του κινεζικού βιομηχανικού συγκροτήματος Rui Feng.

Επόμενο δισέλιδο: Καμπότζη, Prame.
Παιδιά Κούι στο χωριό Prame.

Αριστερή και δεξιά σελίδα: Καμπότζη, Prame.
Αγωνίστριες για τα δικαιώματα της μειονότητας Κούι

Επόμενο δισέλιδο: Καμπότζη, επαρχία Preah Vihear.
Παιδιά της μειονότητας Μπουνόνγκ κατά μήκος ενός δρόμου.

Asma Kaouech

Τυνησία

Φωτογραφίες: Newsha Tavakolian

Η Asma Kaouech είναι 25 ετών. Είναι νομικός.
Ο πατέρας της ήταν καθηγητής φιλοσοφίας.
Της έδωσε καλές συμβουλές: να μην παρακολουθεί
την τηλεόραση του Ben Ali· να προτιμά τα βιβλία,
εκείνα του Kant, του Heidegger· να μελετήσει τη
δημοκρατία, τις ατομικές ελευθερίες, τα δικαιώματα
των γυναικών. «Μου έφερνε πολλά βιβλία για τον
φεμινισμό» θυμάται η νεαρή Τυνήσια, που μεγάλωσε
στην πρωτεύουσα, αλλά κατάγεται από τον Νότο.

«Ήδη από τα παιδικά μου χρόνια μού είχε μάθει να είμαι άνθρωπος με αξίες». Να «τρέφει» τις αξίες όπως τρέφει κανείς την ελπίδα. Οι λίγες αυτές λέξεις εκφράζουν τη μοναδικότητα της αγωνίστριας, το βάπτισμα πυρός της οποίας χρονολογείται από το 2011, δύο εβδομάδες πριν από την επανάσταση που προκάλεσε την πτώση και την αναχώρηση του δικτάτορα Zine el-Abidine Ben Ali. Η Τυνήσια μπορεί, βέβαια, να στηρίζεται σε χιλιάδες Asma σε ολόκληρη τη χώρα, όπως τονίζει η ιρανή φωτογράφος Newsha Tavakolian, που την ακολουθούσε, και αυτό είναι σημαντικός ανθρώπινος πλούτος. Αυτή η Asma, όμως, με τα λόγια της, τις χειρονομίες της, τον τρόπο της να μεταμορφώνει σε λευ-

κούς κλόουν τα παιδιά που γυρνάνε άσκοπα στους δρόμους, έτοιμα να πάρουν τον κακό δρόμο, είναι μοναδική.

Στο ξεκίνημα υπάρχει ο πόνος ενός ανθρώπου, του Mohamed Bouazizi, η αυτοπυρπόληση του οποίου στο Sidi Bouzid στις 17 Δεκεμβρίου του 2010 προκάλεσε ένα κύμα διαμαρτυριών άνευ προηγουμένου, την αγανάκτηση ενός ολόκληρου λαού εξαντλημένου από το αστυνομικό καθεστώς του Ben Ali και της φατρίας του. Οι λαοί, όταν απελευθερωθούν, δεν ξέρουν πάντα τι να την κάνουν την ελευθερία τους. Στη συνέχεια ο χρόνος έφερε την ανάθεση της εξουσίας στους ισλαμιστές του κόμματος Ennahda. Άλλος πόνος. Αλλά το τρένο της ιστορίας τραβάει μπροστά, το τραβάει ο δρόμος που ζητά νέα συντακτική συνέλευση, νέο σύνταγμα, που θα εγκριθεί εντέλει στις 26 Ιανουαρίου 2014. Η Asma είναι ευτυχισμένη: «Το κείμενο αυτό κατοχυρώνει πολλά νέα δικαιώματα: την ισότητα ανδρών και γυναικών, το δικαίωμα των νέων

Τυνήσια, Τύνιδα. Αύγουστος 2017.
Η Asma Kaouech, 25 ετών, κάτοχος Υποτροφίας Ζαχάρωφ, διευθύνει τη Fanni Ragham Anni, μια τυνησιακή ένωση προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρόκειται για μια από τις πρώτες οργανώσεις που δημιούργησαν καλλιτεχνικά εργαστήρια για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης των νέων.

Τυνησία, Τύνιδα.
Νεαροί ηθοποιοί, αγόρια και κορίτσια, εργάζονται
με την ένωση *Fanni Raghman Anni*.

να συμμετέχουν στην πολιτική, την ελευθερία συνείδησης, που είναι σημαντική πρόοδος». Όπως για πολλούς από τους συμπατριώτες της, ο αγώνας της δεν ήταν ματαιοπονία. Οι διαμαρτυρίες δεν ήταν μάταιες. Η διήμερη παραμονή της στη φυλακή δεν ήταν μάταιη, πριν από την επανάσταση, όταν η αστυνομία του Ben Ali την έριξε πίσω από τα κάγκελα. Βγήκε από τη φυλακή, αφού υποσχέθηκε το αδύνατο: ότι δεν θα εκφράσει ποτέ ξανά τις πολιτικές της απόψεις, ότι δεσμεύεται γραπτώς ότι δεν θα διαδηλώσει ξανά, ότι μόνο θα σπουδάζει, απλώς θα σπουδάζει, και μετά

θα γυρίζει φρόνιμα στο σπίτι. «Δόξα τω Θεώ, ήρθε η επανάσταση» λέει η Asma. «Μια από τις πιο όμορφες στιγμές της ζωής μου! Είναι τόσο πολλά αυτά που με συγκίνησαν, όπως αυτοί οι άνθρωποι που οργανώνονταν για να διασφαλίσουν την προστασία της γειτονιάς τους. Έκαναν περιπολίες. Οι γυναίκες έφτιαχναν φαγητό. Βρισκόμασταν όλοι μαζί για να μοιραστούμε τις ιστορίες μας, τα βάσανά μας, τις προσδοκίες μας». Η κοινωνία των πολιτών αγωνίζεται κατά των ισλαμιστών, που θέλουν να επιβάλουν ένα θρησκευτικό κράτος. Η Asma είναι η μόνη φοιτήτρια που

Τυνησία, Τύνιδα.

Ομάδα παιδιών και εφήβων στο Εθνικό Μουσείο Bardo, σε εργαστήριο για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης. Ένας παιδικός φίλος της Asma Kaouech ήταν μεταξύ των μελών της ομάδας που πραγματοποίησε την τρομοκρατική επίθεση στο μουσείο το 2015. Αυτό το συμβάν

ήταν το έναυσμα για να συνειδητοποιήσει η νεαρή γυναίκα τι συμβαίνει. Έκτοτε διοργανώνει επισκέψεις για νέους στον χώρο της επίθεσης, για να ξαναδοούν όλοι μαζί την ιστορία της χώρας και τα γεγονότα του 2015. Στις επισκέψεις αυτές συνοδεύεται πάντα από ψυχολόγο.

Asma Kaouech

κατάφερε να επιβληθεί ως ασκούμενη στη νέα Συνέλευση. Θέλει να βλέπει τι αποφασίζουν οι βουλευτές. «Δεν πας στην παραλία;» της λένε. Εκείνη μένει εκεί. Δεν γνωρίζουν πόσο πεισματάρια είναι η Asma. Εκείνο τον καιρό ακριβώς, η Asma και μια μικρή ομάδα αγωνιστών δημιουργούν την ένωση Fanni Raghman Anni (FRA), επί λέξει «καλλιτέχνης παρά τη θέλησή μου». Μια επανάσταση μέσα στην επανάσταση. Προφορική επικοινωνία, σώματα που κινούνται, εκφράζονται, αγωνίζονται. «Στις καθιστικές διαμαρτυρίες και στις διαδηλώσεις αρχίσαμε να χρησιμοποιούμε το θέατρο δρόμου, την τέχνη και τον πολιτισμό σαν νέα τακτική για να υπερασπιστούμε τα ανθρώπινα δικαιώματα, να τραβήξουμε την προσοχή των ανθρώπων». Ένα απλό κίνημα που γεννήθηκε το 2011, το FRA μετατρέπεται δύο χρόνια αργότερα σε ένωση, αφού πρώτα τελειοποίησε τις αναρχικές του πρακτικές στις καφετέριες. «Βασική αποστολή μας ήταν να αντιπαλέψουμε την περιθωριοποίηση στην ενδοχώρα, στις γειτονιές, την περιθωριοποίηση των νέων, των φτωχών» εξηγεί η νομικός που ακόνισε τα όπλα της σε αυτόν τον αγώνα του δρόμου στον οποίο ενσωματώνεται η ρητορική, η μίμηση, η χειρονομία που προβληματίζει. Έναν ειρηνικό αγώνα για να μπορεί ο καθένας να αναγνωρίζει τον εαυτό του μέσα από τον άλλο, μέσα από τις αδυναμίες του, τις προσδοκίες του, τους θυμούς του, την απελπισία του. Οι δράσεις που αναλαμβάνει τότε η ένωση είναι τρεις: η διοργάνωση εργαστηρίων σε ολόκληρη την Τυνησία, διάρκειας περίπου 10 ημερών, όπου συγκεντρώνονται γύρω στους 30 νέους που καλούνται να δώσουν «παράσταση» για το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καλλιτεχνικές παραστάσεις για το ίδιο θέμα που διοργανώνονται μαζί

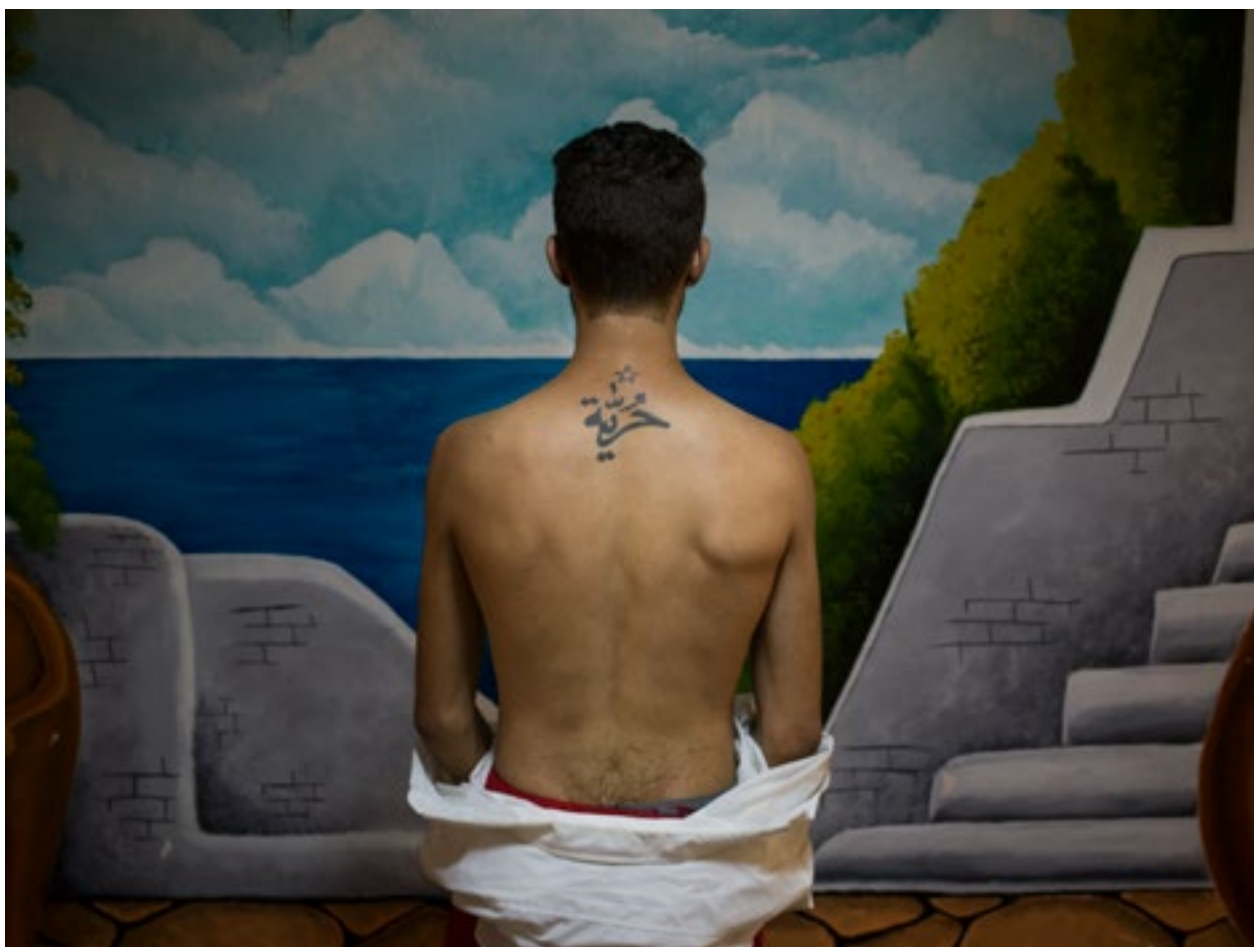
με επαγγελματίες ηθοποιούς και, τέλος, στην Ιορδανία, στον Λίβανο και στην Τουρκία, δραστηριότητες στα στρατόπεδα προσφύγων για τις περιθωριοποιημένες πληθυσμιακές ομάδες ως κοινωνική, πολιτιστική και ανθρωπιστική προσφορά. Αντλώντας ακριβώς από αυτή την εμπειρία της από τη δράση επιτόπου, η Asma, όπως ήταν φυσικό, έστρεψε τη δράση της στην πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης. «Η Τυνησία είναι η μεγαλύτερη δεξαμενή εξαγωγής νεαρών τζιχαντιστών» τονίζει η νεαρή γυναίκα. «Το σχέδιό μας ονομάζεται “We Are Here”. Τα ανθρώπινα δικαιώματα συνδέονται με την ειρήνη. Πρέπει λοιπόν να διατηρήσουμε την ειρήνη κάνοντας αυτή τη δουλειά σε ένα προηγούμενο στάδιο. Έχουμε ένα γραφείο στο κέντρο της Τύνιδας, όπου στην ουσία εργαζόμαστε όλη μέρα. Είμαστε πέντε εργαζόμενοι ηλικίας μεταξύ 20 και 29 ετών. Λαμβάνουμε χρηματοδότηση από τα Ηνωμένα Έθνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση». Πρέπει να αποτρέψουμε τη ριζοσπαστικοποίηση. Τα λόγια αυτά βγαίνουν ορμητικά από το στόμα της Asma. «Το γραφείο μας πυρπολήθηκε το 2014, την ημέρα της επετείου της επανάστασης. Ένωσα ότι κινδύνευα. Διάφοροι “καλλιτέχνες” που συμμετείχαν στην παράσταση δέχτηκαν σωματικές επιθέσεις από σαλαφιστές ενώ ήταν επί σκηνής. Οι καλλιτέχνες πήγαν φυλακή, όχι οι σαλαφιστές. Αυτοί παραμένουν ελεύθεροι».

Το θέμα είναι ευαίσθητο. Η Τυνησία γνώρισε τα τελευταία χρόνια τρομοκρατικές επιθέσεις χωρίς προηγούμενο στην ιστορία της, όπως στις 26 Ιουνίου 2015, όταν τρομοκράτης προσποιούμενος ότι κάνει διακοπές, με το καλάσνικοφ κρυμμένο σε μια ομπρέλα θαλάσσης, σκότωσε εν ψυχρώ 39 ανθρώπους

και τραυμάτισε άλλους τόσους κοντά στη Σούσα. Στις 18 Μαρτίου του ίδιου έτους, στο Εθνικό Μουσείο Bardo, στην Τύνιδα, 21 τουρίστες είχαν ήδη πέσει νεκροί από τα πυρά των δολοφόνων. Και στις 24 Νοεμβρίου 2015 πραγματοποιήθηκε τρομοκρατική επίθεση κατά λεωφορείου της προεδρικής φρουράς. Τρεις επιθέσεις την ευθύνη των οποίων διεκδίκησε το Daech, πριν από μια τέταρτη, επίσης δολοφονική, στις 7 Μαρτίου 2016, στο Ben Guerdane, κοντά στα σύνορα με τη Λιβύη, με 50 περίπου θύματα, μεταξύ των οποίων περίπου 30 τζιχαντιστές.

Η Asma και οι φίλοι της γνωρίζουν κάθε λεπτομέρεια για αυτά τα δράματα. Με τη δράση τους για τους νέους ανέργους που αντιμετωπίζουν τον πειρασμό της εγκληματικότητας ή βρίσκονται στα πρόθυρα της ριζοσπαστικοποίησης επιδιώκουν να ξεριζώσουν αυτά τα δολοφονικά ένστικτα που είναι τόσο πιο έντονα όσο πιο μεγάλη είναι η απελπισία. Η Newsha Tavakolian κατάφερε να αποτυπώσει έξοχα με τον φακό της το κιάρο-σκούρο αυτής της καίριας προσπάθειας. Το φως είναι οι νέοι που συνοδεύει η Asma στο Εθνικό Μουσείο Bardo για να τους δείξει, μέσα από την τέχνη του ψηφιδωτού, πόσο σπουδαία είναι η ιστορία τους και πόσο περήφανοι πρέπει να είναι. Χωρίς εκείνη, χωρίς το χέρι που απλώνει για να βοηθήσει, όλοι αυτοί οι απόκληροι δεν θα είχαν ποτέ την ιδέα να βρεθούν σε αυτόν τον χώρο φωτός, θα τους ήταν ανοίκειο ή απαγορευμένο. Φωτεινή είναι και αυτή η ενέργεια η οποία απελευθερώνεται από τα ζωγραφισμένα πρόσωπα και τα σώματα που εμφανίζονται σε αυτό το αυτοσχέδιο θέατρο στην άκρη του δρόμου ή σε ένα πάρκο

στην Τύνιδα, για να μοιραστούν με ένα κοινό όλο περιέργεια την ιστορία της ζωής τους, τα βάσανά τους, τις αγωνίες τους, τους εξευτελισμούς που τους έχουν γονατίσει, που τους γεμίζουν μίσος, μερικές φορές τόσο ισχυρό που να θέλουν να θανατώσουν ή να θανατωθούν, όπως ο Mohamed Bouazizi. Φωτεινές είναι, τέλος, οι ζωγραφιές που φτιάχνουν οι ίδιοι οι περιθωριακοί, όταν η Asma και η ομάδα της τους ζητούν να σχεδιάσουν το σπίτι των ονείρων τους. «Αντιλήφθηκα ότι η ριζοσπαστικοποίηση δεν έχει καμία σχέση με το ισλάμ» τονίζει με έμφαση η φωτογράφος. «Αυτοί οι νέοι είναι οργισμένοι γιατί νιώθουν αποκλεισμένοι από την ευημερία. Οι απογοητεύσεις τους έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι δεν έχουν ευκαιρίες να βγουν από τον αποκλεισμό αυτό, παρά μόνο μέσα από το εμπόριο ναρκωτικών. Η τύχη, η υλική ασφάλεια δεν είναι γι' αυτούς. Ζωγραφίζουν μεγάλα σπίτια για να καταγγείλουν τις ανισότητες και τις αδικίες, γιατί νιώθουν ότι είναι θύματά τους». Είναι μια εποικοδομητική άσκηση. Ορισμένοι ζωγραφίζουν ένα σπίτι απομονωμένο από τα άλλα, σαν να θέλουν να τονίσουν ακόμη περισσότερο ότι είναι διαφορετικοί και ότι δεν πρόκειται ποτέ να ανήκουν πραγματικά στην κοινωνία. Όταν οι μαρκadόροι έχουν πάψει να δουλεύουν, τα μέλη της ένωσης επιδιώκουν τον διάλογο, εξηγούν, ακούνε, καθησυχάζουν. Οι νέοι μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τα συναισθήματά τους, χωρίς να νιώθουν ότι κρίνονται ή αποδοκιμάζονται. Αυτή είναι η πρόληψη μέσα από την καλοσύνη και την ενσυναίσθηση, αξίες που εντυπωσίασαν τη Newsha όσο διαρκούσε το ρεπορτάζ με την Asma. Η σκοτεινή πλευρά είναι αυτά τα πρόσωπα των νέων ανθρώπων

Τυνησία, Τύνιδα.
Ηθοποιός του θιάσου που λειτουργεί υπό την
εποπτεία της ένωσης Fanni Raghman Anni δείχνει
το τατουάζ του, που γράφει στα αραβικά
«ελευθερία».

Επόμενο δισέλιδο: Τυνησία, Τύνιδα.
Γυναίκες, προερχόμενες κυρίως από τις πιο φτωχές
γειτονιές της Τύνιδας, παρακολουθούν νεαρές και
νεαρούς ηθοποιούς σε παράσταση του δρόμου.

που απειλούνται από τη ριζοσπαστικοποίηση. Αγόρια ή κορίτσια, το βλέμμα τους είναι σήμα κινδύνου. Την έκφρασή τους, άλλοτε παραιτημένη, άλλοτε παθητική ή απορημένη, η Asma την ξέρει καλά. Ακριβώς για να διώξει αυτή την έκφραση αγωνίζεται η Asma μαζί με άλλους νέους για την ελευθερία της έκφρασης στην Τυνησία, για να βρουν επιτέλους αυτοί οι απόκληροι λόγους που να τους κάνουν να θέλουν να ζήσουν και όχι να πεθάνουν ή να σκοτωθούν. «Είμαι πολύ υπερήφανη για τη νεολαία

της Τυνησίας» τονίζει η Asma, που ενστερνίζεται κι αυτή τους στόχους της επανάστασης: «Αξιοπρέπεια, ελευθερία, εργασία». Η ελπίδα δεν την εγκαταλείπει. Δεν είναι τέσσερις οι οργανώσεις της τυνησιακής κοινωνίας των πολιτών που τιμήθηκαν με το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης το 2015 για τον σπουδαίο ρόλο τους στην επιτυχία του εθνικού διαλόγου; «Είμαστε πλέον σημείο αναφοράς στη χώρα» λέει η Asma με χαρά. Το αυριανό πρόσωπο της Τυνησίας είναι όμορφο.

Αριστερή και δεξιά σελίδα, επόμενο δισέλιδο:

Τυνησία, Τύνιδα.

Παράσταση του δρόμου από νεαρούς ηθοποιούς, αγόρια και κορίτσια, που εργάζονται με την ένωση Fanni Ragham Anni. Το έργο περιστρέφεται γύρω από την επανάσταση του 2011 και τις βιαιοπραγίες που επακολούθησαν.

Τυνησία, Τύνιδα.
Η Asma επιβλέπει ένα θεατρικό εργαστήρι.

Τυνησία, Τύνιδα.
Νεαρός ηθοποιός σε πρόβα.

Τυνησία, Τύνιδα.
Ένα αγόρι ξαπλωμένο στο κλαδί ενός
δέντρου. Κάποιοι νέοι, χωρίς δουλειά και
χωρίς καμιά προοπτική για το μέλλον,
στρέφονται σε ριζοσπαστικές ισλαμικές
ομάδες.

Τυνησία, Τύνιδα.
*Η Asma και ένας έφηβος στο Εθνικό Μουσείο
Bardo.*

Τυνησία, Τύνιδα.
Άποψη της παλιάς πόλης.

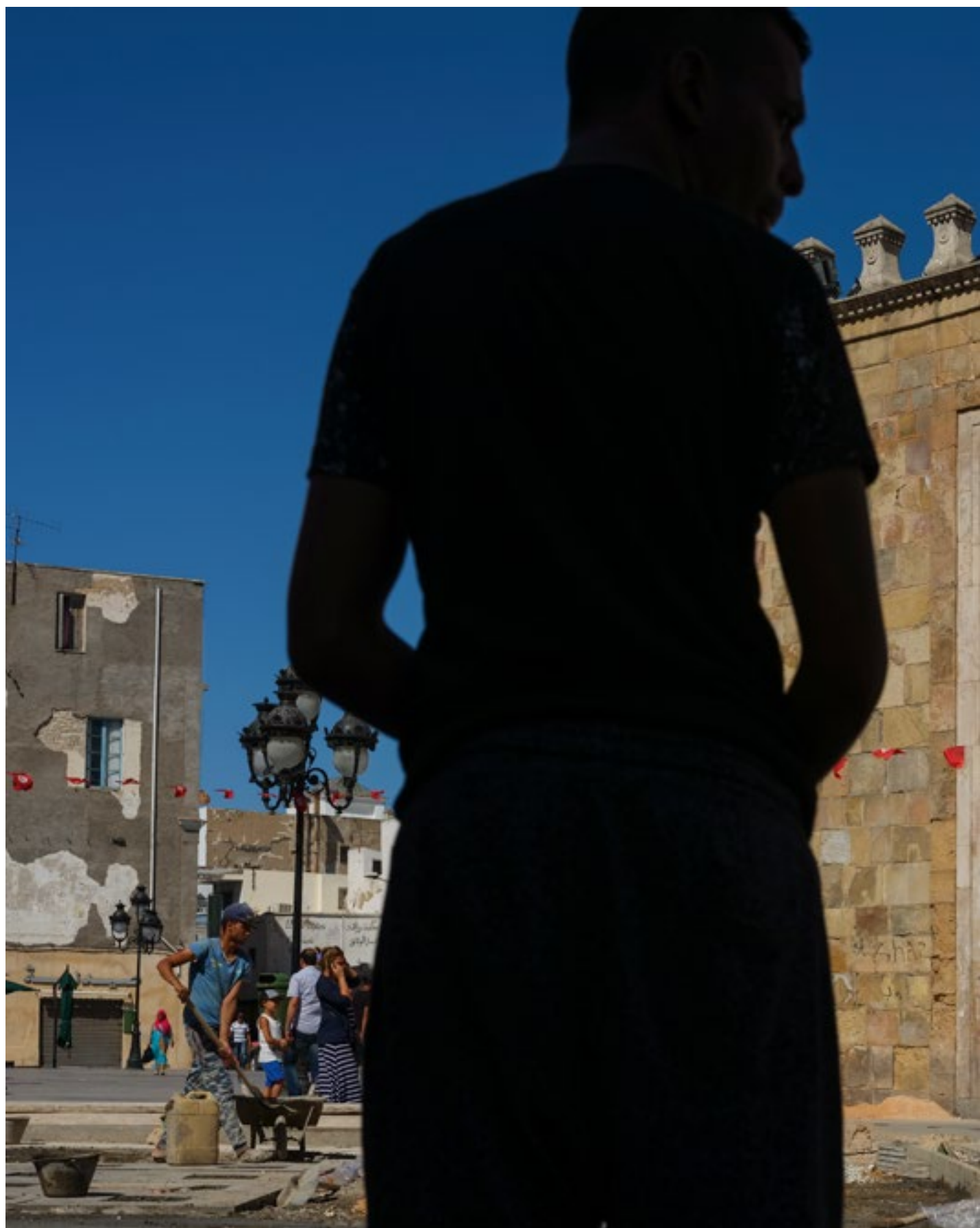
Αριστερή σελίδα και δεξιά σελίδα πάνω:
Τυνησία, Τύνιδα.

Λεωφορείο μεταφέρει παιδιά και εφήβους από
φτωχικές οικογένειες για να επισκεφθούν το
Εθνικό Μουσείο *Bardo*.

Δεξιά σελίδα, κάτω: Τυνησία, Τύνιδα.

Πορτρέτο του τυνήσιου αντικαθεστωτικού *Chokri
Belaïd*, κάτω από μια γέφυρα στο κέντρο της
πόλης.

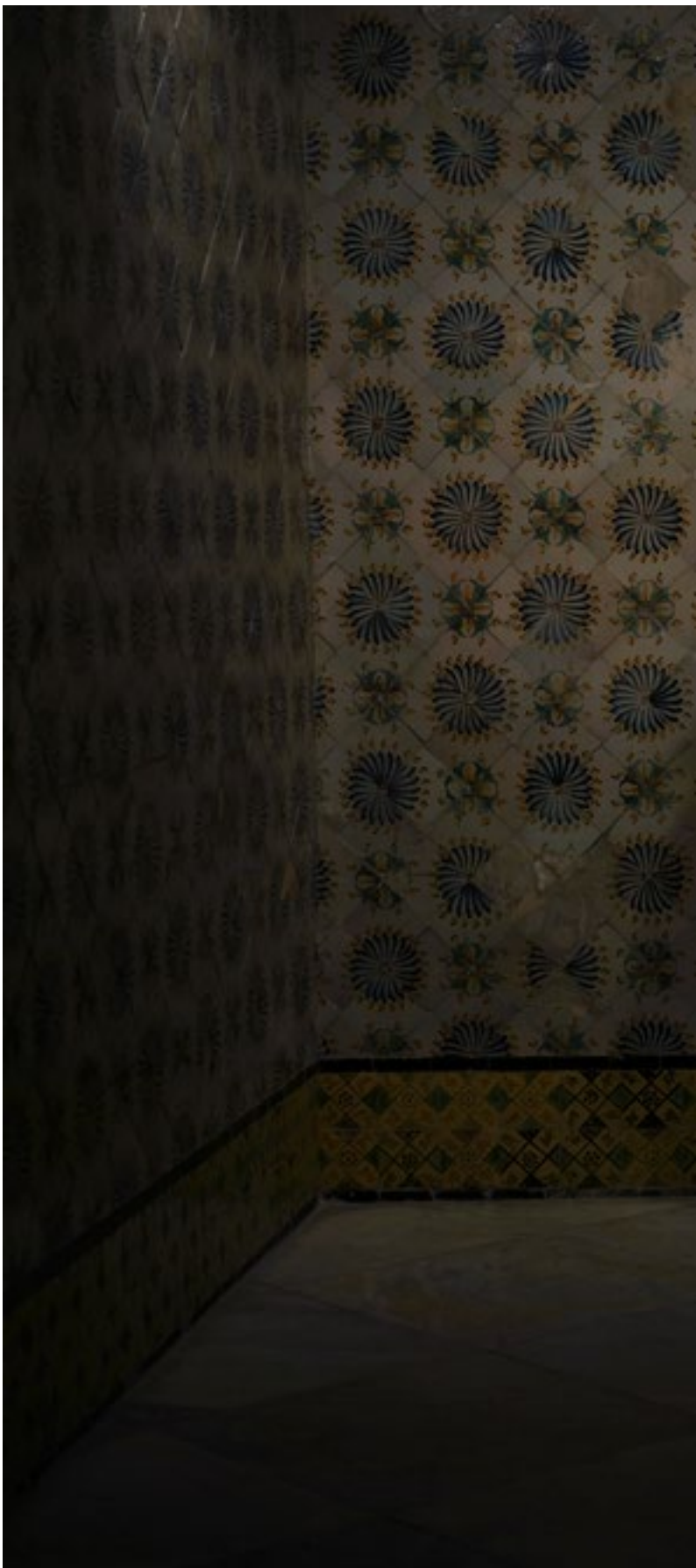

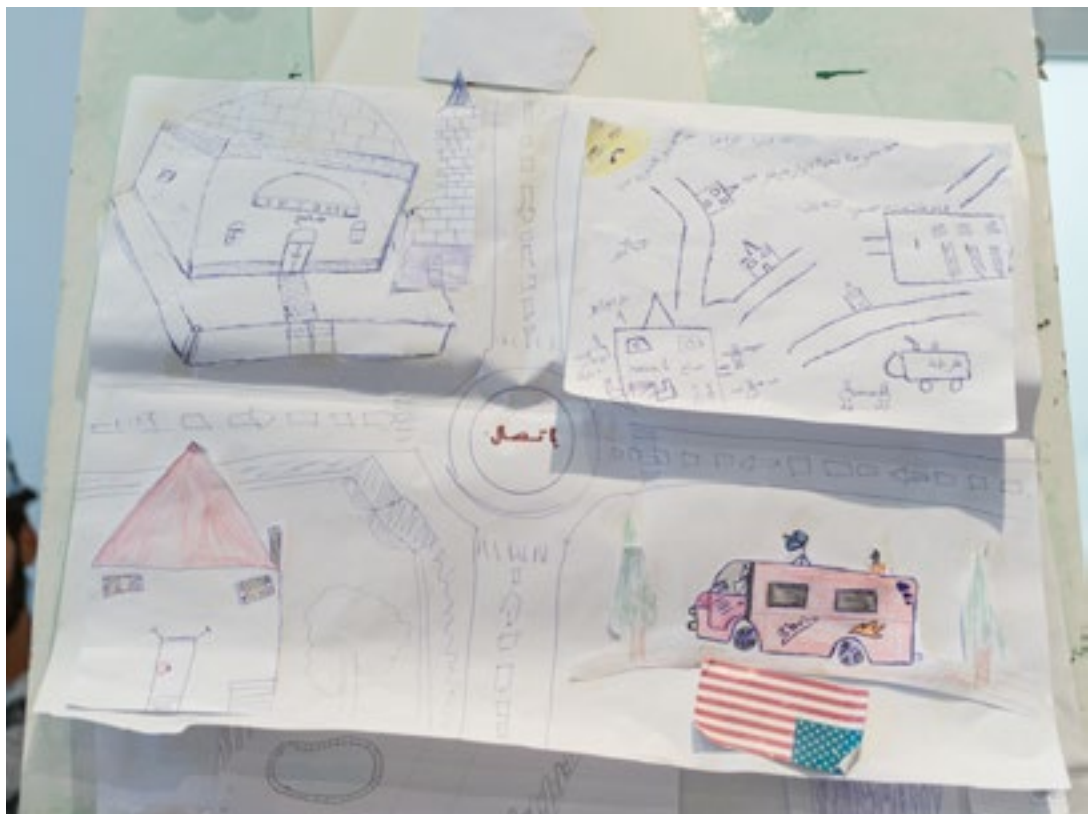

Τυνησία, Τύνιδα.
Στη μεδίνα.

Τυνησία, Τύνιδα.
Έφηβος στο Εθνικό Μουσείο Bardo, σε ένα από τα
εργαστήρια που διοργανώνει η Asma Kaouech.

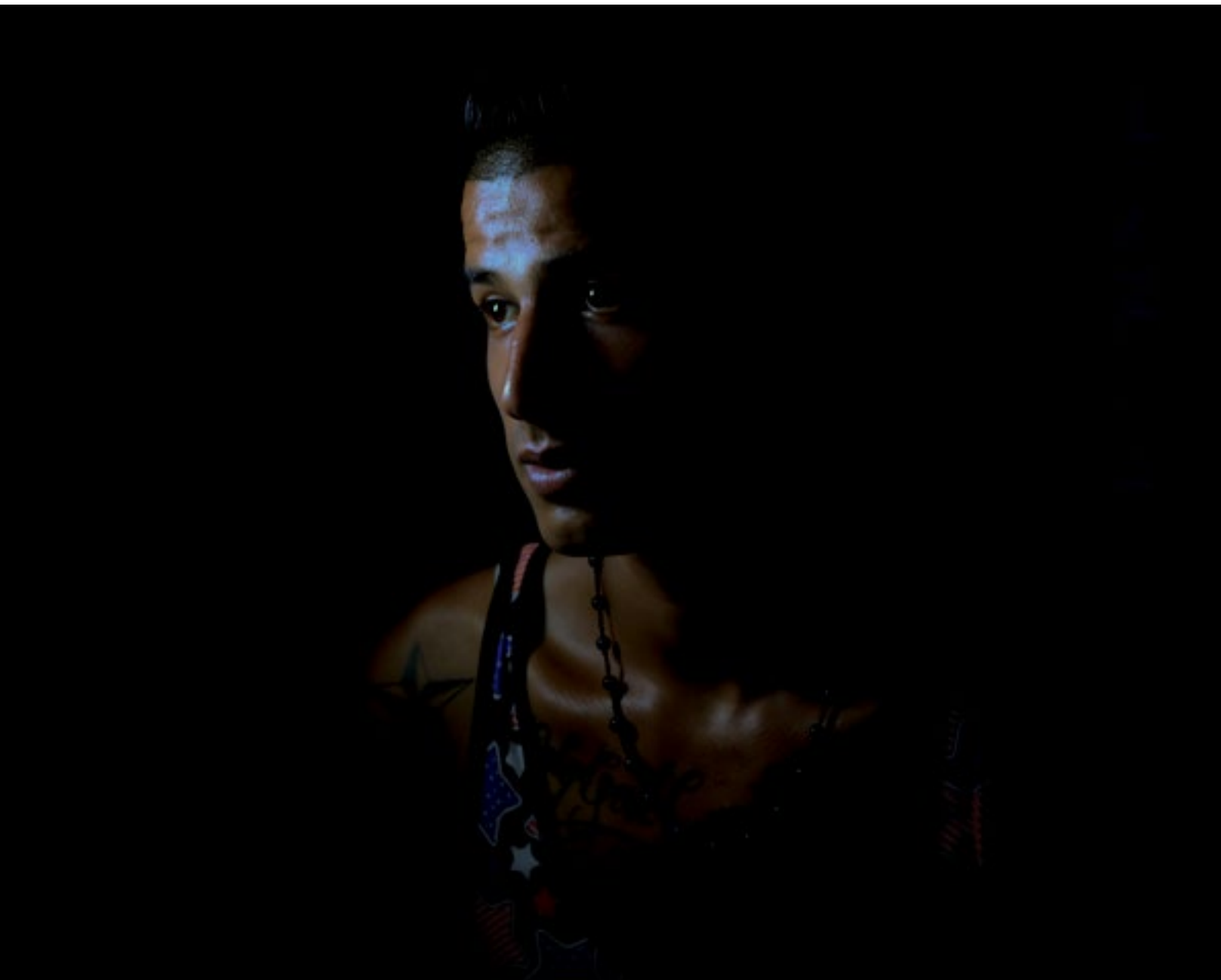

Αριστερή και δεξιά σελίδα: Τυνησία, Τύνιδα. Νέοι συμμετέχουν σε εργαστήριο που διοργανώνει η ένωση Fanni Raghman Anni. Οι συμμετέχοντες καλούνται να ζωγραφίσουν το σπίτι των ονείρων τους. Στη συνέχεια, συζητούν τις ιδέες τους και παροτρύνονται να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Οι περισσότεροι από αυτούς έχουν ζωγραφίσει μεγάλα σπίτια, καταγγέλλοντας έτσι τις ανισότητες και τις κοινωνικές αδικίες που νιώθουν ότι υφίστανται. Κάποιος ζωγραφίζει ένα σπίτι όπου είναι μόνος. Κάποιος άλλος λέει: «Δεν μπορώ να φανταστώ μια ιδανική πόλη, γιατί δεν ξέρω καν με τι θα έπρεπε να μοιάζει, ούτε μπορώ να το ονειρευτώ».

Αριστερή και δεξιά σελίδα: Τυνησία, Τύνιδα.
*Πορτρέτα νέων που συμμετέχουν στα εργαστήρια
που διοργανώνει η ένωση Fanni Raghman Anni.*

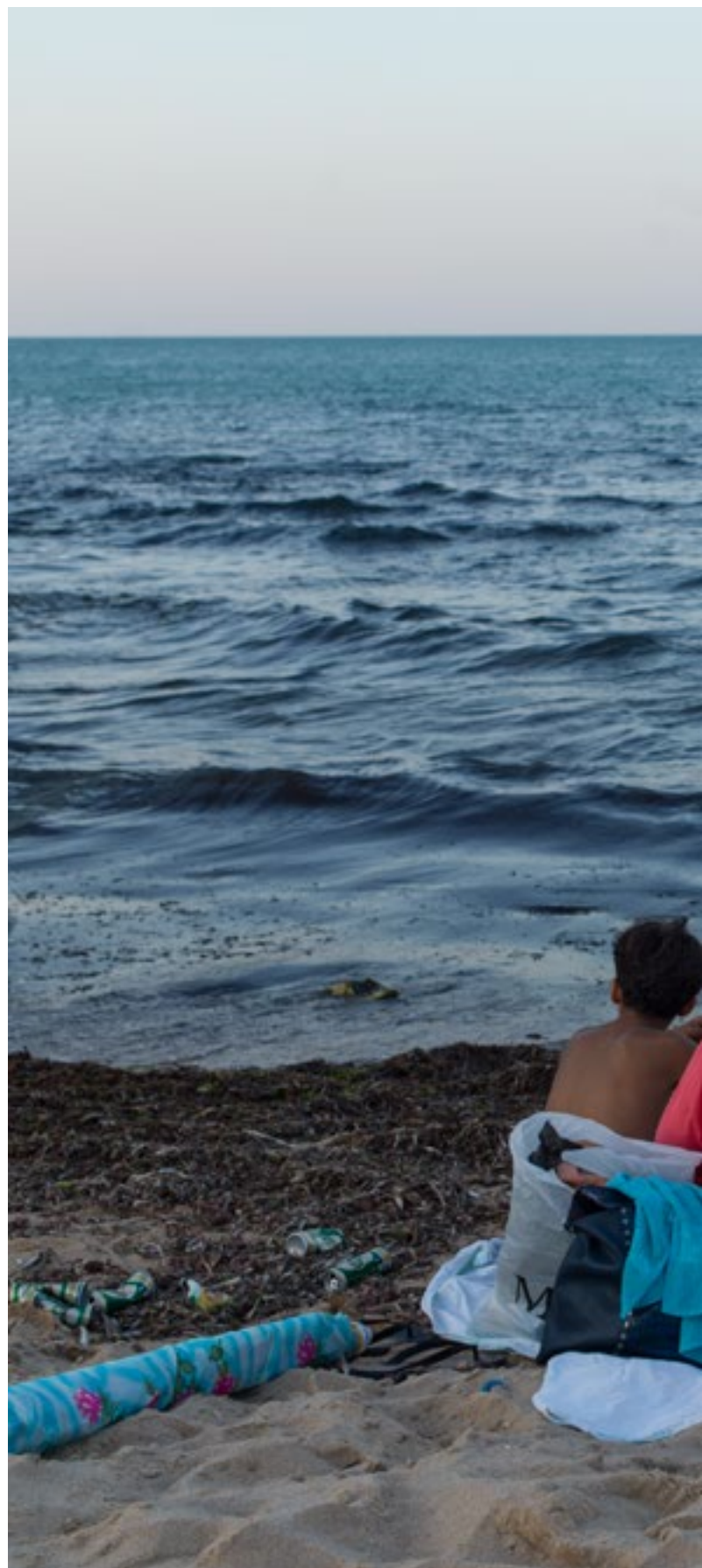

Επόμενο δισέλιδο: Τυνησία, Τύνιδα.
*Η Asma Kasouech σε διαδήλωση κατά της
διαφθοράς στον χώρο της πολιτικής.*

Τυνησία, La Marsa.
Οικογένεια στην παραλία La Marsa, στο
βορειοανατολικό τμήμα της πρωτεύουσας.

Ameha Mekonnen

Αιθιοπία

Φωτογραφίες: Enri Canaj

Ας το πούμε ξεκάθαρα: στην Αιθιοπία βασιλεύει ο τρόμος. Ο συνασπισμός που βρίσκεται εδώ και ένα τέταρτο του αιώνα στην εξουσία παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως τον καιρό της ζοφερής κόκκινης τρομοκρατίας, της μαρξιστικής-λενινιστικής δικτατορίας του συνταγματάρχη Μεγκίστου και της χούντας του, στα τέλη της δεκαετίας του '80. Αυτή η πνιγηρή ατμόσφαιρα, ο φόβος που κολλάει στο πετσί των ανθρώπων, η αίσθηση ότι βρίσκονται υπό διαρκή παρακολούθηση, ότι τους ακούνε, ότι απειλούνται είναι η καθημερινότητα του Ameha Mekonnen, ενός σαρανταπεντάχρονου δικηγόρου που αγωνίζεται μόνος, ή σχεδόν μόνος, εναντίον όλων.

Γιατί δεν είναι πολλοί αυτοί που στην Αιθιοπία μάχονται για τις πιο αδιανόητες, για ένα απολυταρχικό καθεστώς, ελευθερίες: την ελευθερία της σκέψης, την ελευθερία της έκφρασης, την ελευθερία να ασκεί κανείς κριτική, να διαδηλώνει, να λέει όχι. Ο Albert Camus πίστευε ότι ένα κατάμεστο γήπεδο ποδοσφαίρου, η σκηνή ενός θεάτρου και το «μάρμαρο» μιας εφημερίδας είναι τα μόνα μέρη στον κόσμο όπου αισθανόταν αθώς. Για τον Ameha, που δεν τον βαρύνει καμία ενοχή, μόλις τέσσερα είναι τα μέρη όπου αισθάνεται ασφαλής: το αυτοκίνητό του, το γραφείο του στο Human Rights Council, τη μόνη ανεξάρτητη ένωση προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα. Αύγουστος 2017.
Στο γραφείο του Ameha Mekonnen, δικηγόρου
υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και
κατόχου Υποτροφίας Ζαχάρωφ.

στην Αιθιοπία, ένα οικογενειακό ξενοδοχείο στην Αντίς Αμπέμπα και, τέλος, το σπίτι του, ανάμεσα στους δικούς του, μαζί με τη νομικό σύζυγό του και τα δύο κοριτσάκια τους, επτά και τεσσάρων ετών.

Ο αλβανός φωτογράφος Enri Canaj, που τον ακολουθούσε επί έξι ημέρες, συνειδητοποίησε πόσο παρακινδυνευμένη είναι η δράση του Ameha. «Θέλησα να δείξω την ελπίδα που ενσαρκώνει για όλους αυτούς τους ανθρώπους που υπερασπίζεται και καταφέρνει να βγάλει από τη φυλακή, τους μπλόγκερ, τους δημοσιογράφους. Το να τον βλέπεις εν δράσει σου δίνει απίστευτη ενέργεια. Θέλησα, ωστόσο, να δείξω και τη ζωή του, τον καθημερινό του αγώνα, τις δυσκολίες που ορθώνονται μπροστά του. Βοηθώντας ανθρώπους που κινδυνεύουν βάζει ο ίδιος τη ζωή του

σε κίνδυνο». Ο Enri Canaj δεν μπόρεσε να δουλέψει όπως θα ήθελε. Αναγκάστηκε να περιοριστεί σε κλειστούς χώρους για να φωτογραφίσει τον Ameha. Το να τραβήξει φωτογραφίες σε δημόσιους χώρους αποκλειόταν. Οι δύο άντρες επικοινωνούσαν ελάχιστα μέσω τηλεφώνου, προσπαθούσαν να περνούν απαρατήρητοι. Ο Ameha ήταν πολύ νευρικός. Ο Enri επίσης, γιατί έπρεπε να αποκρύπτει τον πραγματικό σκοπό της παρουσίας του· είχε μάλιστα σκαρφιστεί να λέει ότι βρίσκεται στην Αιθιοπία για τη φωτογράφιση ζώων. Ο δικηγόρος του διηγήθηκε ότι, λίγο καιρό πριν, είχε οργανώσει έρανο σε ξενοδοχείο της πρωτεύουσας, με σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων για την ένωσή του. Ήταν όλα έτοιμα, όταν εισέβαλε η αστυνομία εμποδίζοντας τα πάντα.

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
*Natnael Feleke και Getachew Shiferaw, μπλόγκερ
 της συλλογικότητας Zone 9.*

Ωστόσο, ο Ameha Mekonnen δεν κρύβεται από τις αρχές. Ο Enri Canaj δεν μπορεί παρά να τον θαυμάζει γι' αυτό. Ο Enri κατάφερε να συναντηθεί με πέντε από τους εννέα μπλόγκερ και δημοσιογράφους που είχαν κάνει πάνω από έναν χρόνο στη φυλακή. Ο Ameha κατάφερε να τους βγάλει από τη φυλακή, αλλά δεν είχαν πια δουλειά και άρα δεν διέθεταν πλέον τα προς το ζην. Καμία επιχείρηση δεν ήθελε να τους προσλάβει, παρόλο που οι κατηγορίες εναντίον τους για τρομοκρατία ήταν ψευδείς. Το καθεστώς δεν βλέπει με καλό μάτι τη συνεργασία με αυτούς τους πρώην κρατούμενους. Οι άνθρωποι αυτοί διηγήθηκαν στον φωτογράφο τις σκληρές συνθήκες κράτησής τους, σε κελιά τόσο στενά που δεν μπορούσαν να αναπνεύσουν. Ο Ameha γνώρισε επίσης στον Enri μια νεαρή μπλόγκερ της συλλογικότητας Zone 9, που παρέμεινε στη φυλακή κακοποιούμενη επί 14 μήνες. «Ο Ameha αποφάσισε αμέσως να αναλάβει την υπεράσπισή της» τονίζει ο φωτογράφος. «Σκέφτηκε τις κόρες του. Δεν άντεχε την ιδέα ότι μια απ' αυτές θα μπορούσε κάποτε να έχει παρόμοια τύχη. Η οικογένειά του είναι αυτή που τον κρατά όρθιο. Αυτή τον στηρίζει και τον ενθαρρύνει να συνεχίσει το έργο του με ζήλο. Μέσα από τις φωτογραφίες μου θέλησα να δείξω όλα αυτά: το θάρρος του, τις αξίες του, τις ανησυχίες και τους φόβους του, την αφοσίωσή του ως δικηγόρου αλλά και ως πατέρα». Αν και απογοητευμένος που, για λόγους ασφάλειας, δεν μπόρεσε να απαθανάτισει τον άνθρωπο αυτόν όπως θα ήθελε, ο Enri Canaj αναφέρεται σε ένα επεισόδιο που τον έχει σημαδέψει. Μια μέρα που ο Ameha πήγαινε να συναντήσει κάποια μέλη της

ένωσής του, το ασανσέρ δεν λειτουργούσε. Ο Ameha χρησιμοποιεί πάντα μπαστούνι. Αναγκάστηκε να ανέβει τους ορόφους, σκαλί σκαλί, αργά, με την άκρη του μπαστουνιού του να χτυπά το δάπεδο σε κάθε βήμα. «Είναι μια τέλεια μεταφορική εικόνα που αποτυπώνει τον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα».

Το κουράγιο αυτού του υπερασπιστή των θεμελιωδών ελευθεριών είναι ξεχωριστό. Από τον Νοέμβριο του 2015 η χώρα δοκιμάζεται από σοβαρές ταραχές που η κεντρική εξουσία, στα χέρια των Τίγκρε, μιας μειοψηφούσας εθνότητας στην Αιθιοπία, πνίγει στο αίμα. Οι Ορόμο, που αποτελούν την πολυπληθέστερη εθνότητα, αντιδρούν στις απαλλοτριώσεις των γαιών τους προς όφελος ξένων επιχειρήσεων. Η απάντηση που έχει δώσει επανειλημμένα η εξουσία ήταν η βία, η οποία, σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, έχει προκαλέσει τον θάνατο 800 ανθρώπων, ενώ σε χιλιάδες ανέρχονταν οι αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις διαδηλωτών. Η κατάσταση επιδεινώθηκε μετά τις 9 Οκτωβρίου 2016, όταν η κυβέρνηση κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης παρατάθηκε τον Μάρτιο του 2017 για να λάβει τέλος στις 4 Αυγούστου του ίδιου έτους. Ωστόσο, στο μεταξύ είχαν συλληφθεί περίπου 30 000 άνθρωποι, μεταξύ των οποίων πολλοί δημοσιογράφοι και ηγετικά στελέχη της αντιπολίτευσης. Οι ελάχιστοι ακτιβιστές που τολμούν να εκφραστούν στον Τύπο επιθυμούν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους. Οι πρώην κρατούμενοι δεν έχουν λησμονήσει την ταπεινωτική μεταχείριση που έχουν

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Ο Αμεχα Μεκοννεν καθ' οδόν προς το γραφείο
του, στην περιοχή Βολε.

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
*Ο Ατεχά Μεκοππεη πηγαίνει σε ένα εστιατόριο
κοντά στον τόπο εργασίας του.*

υποστεί. «Οι αστυνομικοί, σαν να μην τους έφτανε που τους χτυπούσαν, τους ανάγκαζαν να κυλιούνται σαν τα φίδια πάνω σε χαλίκια, να κοιτάνε αδιάκοπα τον ήλιο, να πηδούν σαν καγκουρό, με τα πόδια ενωμένα, επί εκατοντάδες μέτρα» γράφει ο αιθίοπας μπλόγκερ Seyoum Teshome, μια μαρτυρία που αναμεταδίδει η Émeline Wuilbercq στην εφημερίδα *Le Monde Afrique* της 26ης Μαΐου 2017. Το έγκλημά τους; Κατήγγειλαν τη διαφθορά που υπάρχει στα ύπατα κλιμάκια του κράτους, το εμπόριο γης σε βάρος των αποκλεισμένων. Διαμαρτυρήθηκαν για τις κατάφωρες αδικίες, την επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των πιο φτωχών. Αν και επικριτικός απέναντι στην κυβέρνηση, ο Ameha αρνείται, ωστόσο, να την καταδικάσει με όρους εθνοτικού ανταγωνισμού που αντιπαραθέτει τους Τίγκρε, που βρίσκονται στην εξουσία, με τους άλλους. «Αυτή η θεώρηση είναι αντίθετη προς τις πεποιθήσεις μου» επιμένει. «Για μένα, ο λαός και οι διοικούντες είναι δύο χωριστές οντότητες.»

Για τον άνθρωπο αυτόν με τη μεγάλη καρδιά, ο αγώνας είναι πολύ δύσκολος. Πίσω από τη γνήσια ταπεινότητά του —«Πολλοί υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» λέει «θα έπρεπε να έχουν πολύ μεγαλύτερη προβολή από μένα»— ωστόσο, πεισματάρης, ο δικηγόρος δεν υποχωρεί ούτε σπιθαμή απέναντι στον εκφοβισμό και τους κινδύνους που υποκρύπτονται. Δηλώνει τα πιστεύω του χωρίς περιστροφές: «Μάχομαι για την ελευθερία της έκφρασης. Αυτά που συμβαίνουν στη χώρα μας είναι πολύ σοβαρά. Στα χαρτιά, το σύνταγμα μας όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τέλειο. Η κυβέρνησή μας, όμως, δεν θεωρεί ότι το κείμενο αυτό τη

δεσμεύει! Τα μέλη της ένωσής μας υφίστανται διαρκώς παρενοχλήσεις, τρία από αυτά μπαίνουν διαρκώς στη φυλακή. Ο ορισμός της τρομοκρατίας στην Αιθιοπία είναι, απ' όσο ξέρω, ο ευρύτερος στον κόσμο. Για τη σημερινή εξουσία, ο καθένας είναι δυνάμει τρομοκράτης. Δημοσιογράφοι και ηγέτες της αντιπολίτευσης που το μόνο αμάρτημά τους είναι ότι διατυπώνουν απόψεις αντίθετες προς τις απόψεις της κυβέρνησης. Θα μπορούσα κι εγώ να πάω φυλακή μόνο και μόνο γιατί μιλάω μαζί σας. Ζω διαρκώς με αυτή την απειλή. Αυτό δεν με εμποδίζει να μιλάω δημόσια για να καταγγείλω τις παρανομίες. Δεν περιορίζομαι απλώς στο έργο μου ως νομικού. Είναι σημαντικό για μένα κάθε παραβίαση δικαιωμάτων να γίνεται γνωστή στην κοινή γνώμη».

Πρόκειται για έναν οξυδερκή άνθρωπο. Κατέχει τα θέματα με τα οποία ασχολείται, παίζει διαρκώς με τη φωτιά για να υπερασπιστεί τους πελάτες του. Οι πιο πολλοί από αυτούς είναι στη φυλακή. Τους επισκέπτεται, διεκδικεί χωρίς ανάπαυλα τα δικαιώματά τους. Κάποιοι από τους πελάτες του είναι Γερμανοί, Νορβηγοί, Βρετανοί. Τίποτε δεν θα ήταν εφικτό χωρίς τη δομή του Human Rights Council, το οποίο, παρά τα λιγοστά μέσα που διαθέτει, έχει πέντε μόνιμα μέλη από τα οποία τρία είναι δικηγόροι. «Αυτό που κάνω είναι νόμιμο» τονίζει ο Ameha «αλλά δεν διεκδικώ με ήπιο τρόπο τα δικαιώματα αυτών που υπερασπίζομαι». Ένας ευφημισμός για να πει ότι ο τρόπος του να «μπαίνει μέσα» στα προβλήματα θα μπορούσε κάποια μέρα να του προκαλέσει μεγάλους μπελάδες. Ωστόσο, συνεχίζει. Αυτή είναι η αποστολή του. Για εκείνον είναι ο λόγος ύπαρξής του, να μην πεθαίνει κανείς από φόβο ή απελπισία στην Αιθιοπία, να μην

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.

Συνεδρίαση των μπλόγκερ της συλλογικότητας Zone 9. Από αριστερά προς τα δεξιά: Ο Natnael Feleke, 30 ετών, ο οποίος παρέμεινε στη φυλακή επί ενάμιση χρόνο· ο Atnaf Berahane, 28 ετών, συνελήφθη το 2014 και κρατούνταν επί ένα έτος και πέντε μήνες· ο Mahlet Fantahun, 33 ετών, συνελήφθη το 2015 και κρατούνταν επί ένα έτος και τρεις μήνες· ο δημοσιογράφος Getachew Shiferaw, 32 ετών, ο οποίος έχει συλληφθεί επανειλημμένα ενώ η υπόθεσή του εξακολουθεί να εκκρεμεί.

πεθαίνει από κακοποίηση, από αυθαιρεσία, να μην πεθαίνει για τις ιδέες του.

Ο αγώνας του Αμεχα για τα θεμελιώδη δικαιώματα ξεκίνησε το 2006. Ήταν τότε νομικός στην υπηρεσία της κυβέρνησης. Μια μέρα, η κυβέρνηση θέλησε να τιμωρήσει άδικο έναν έγκριτο καθηγητή για όσα έλεγε στους φοιτητές του. Ο Αμεχα αρνήθηκε να συνεργαστεί. Λόγω της αρνητικής αυτής στάσης του υπέστη διάφορα αντίποινα και προσβολές: μεταξύ άλλων, του απαγορεύτηκε να τελει-

οποιήσει τις γνώσεις του στα νομικά και να αποκτήσει μεταπτυχιακό δίπλωμα. Είχε πάρει την απόφασή του. Εγκατέλειψε τα καθήκοντά του για να αφοσιωθεί πλήρως στην υπεράσπιση των ανθρώπων που διώκονται λόγω φρονημάτων. «Δεν είμαι πολιτικός» λέει. «Σήμερα 36 άνθρωποι που κατηγορούνται για τρομοκρατία εξαρτώνται από εμένα. Στο Human Rights Council, όπου εργάζομαι ως εθελοντής, είμαι υπεύθυνος για τρία όργανα: την επιτροπή εράνου, την επιτροπή που είναι αρμόδια για τις σχέσεις με το εξωτερικό και

Αριστερή σελίδα:

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.

Στο δικηγορικό γραφείο του Ameha Mekonnen.

Από αριστερά προς τα δεξιά, από πάνω προς τα κάτω:

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.

Στα γραφεία του Human Rights Council, πορτρέτα ανθρώπων που έχουν σκοτώσει ή τραυματίσει οι αρχές. Μέχρι στιγμής, κανείς δεν έχει διωχθεί για τα εγκλήματα αυτά.

Στο γραφείο του Ameha Mekonnen. Το 2015 γίνεται μέλος του Human Rights Council και αναλαμβάνει καθήκοντα αντιπροέδρου. Αρχή της ένωσης είναι: «Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους».

Ο Ameha Mekonnen και ένας συνάδελφός του στην έδρα του Human Rights Council.

την επιτροπή για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα». Παρά τις ευθύνες του, παραμένει γαλήνιος όταν είναι με τους δικούς του ανθρώπους. Στα μάτια των κοριτσιών του αντικρίζει το μέλλον της χώρας του. Ένα μέλλον που θα ήθελε ειρηνικό, ευτυχισμένο, ήρεμο. «Είμαι όλο ελπίδα. Γι' αυτό παραμένω στην Αιθιοπία». Και επαναλαμβάνει: «Δεν μου αξίζει αυτή η αναγνώριση».

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Mahlet Fantahun και Atnaf Berahane.

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Άποψη της πόλης.

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.

Ο *Natnael Feleke* πέρασε έναν χρόνο και έξι μήνες στη φυλακή. «Είμαι τυχερός» λέει.

Μετά την αποφυλάκισή του βρήκε δουλειά.

Ένα βήμα που παραμένει πολύ δύσκολο για τους άλλους μπλόγκερ.

Αριστερή και δεξιά σελίδα:
Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Στην ταράτσα του κτιρίου
του *Human Rights Council*.

Επόμενο δισέλιδο: Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Ο Ameha Mekonnen σε προάστιο της Αντίς
Αμπέμπα, αργά το απόγευμα.

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
*Το κουστούμι του Ateha Mekonnen
κρεμασμένο στην ντουλάπα στο
υπνοδωμάτιό του.*

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Ο Ameha Mekonnen και τα παιδιά του βλέπουν
τηλεόραση.

Επόμενο δισέλιδο: Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Η οικογένεια του Ameha στην αυλή του σπιτιού τους,
Κυριακή απόγευμα.

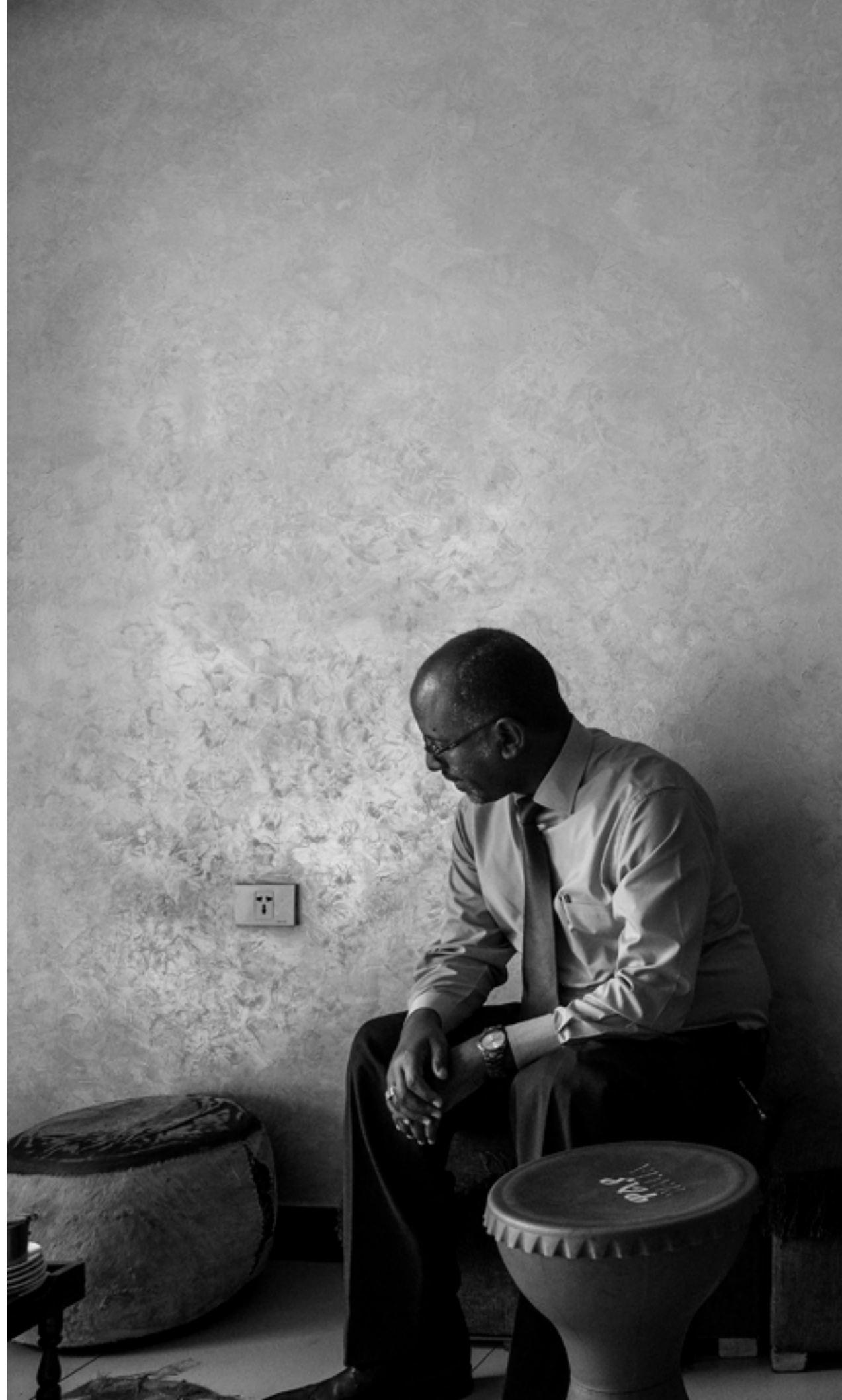
Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Στο σαλόνι του Ατεφα Mekonnen.

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Ο Ατεχα, η σύζυγός του και η μικρή τους κόρη
σε οικογενειακό γεύμα.

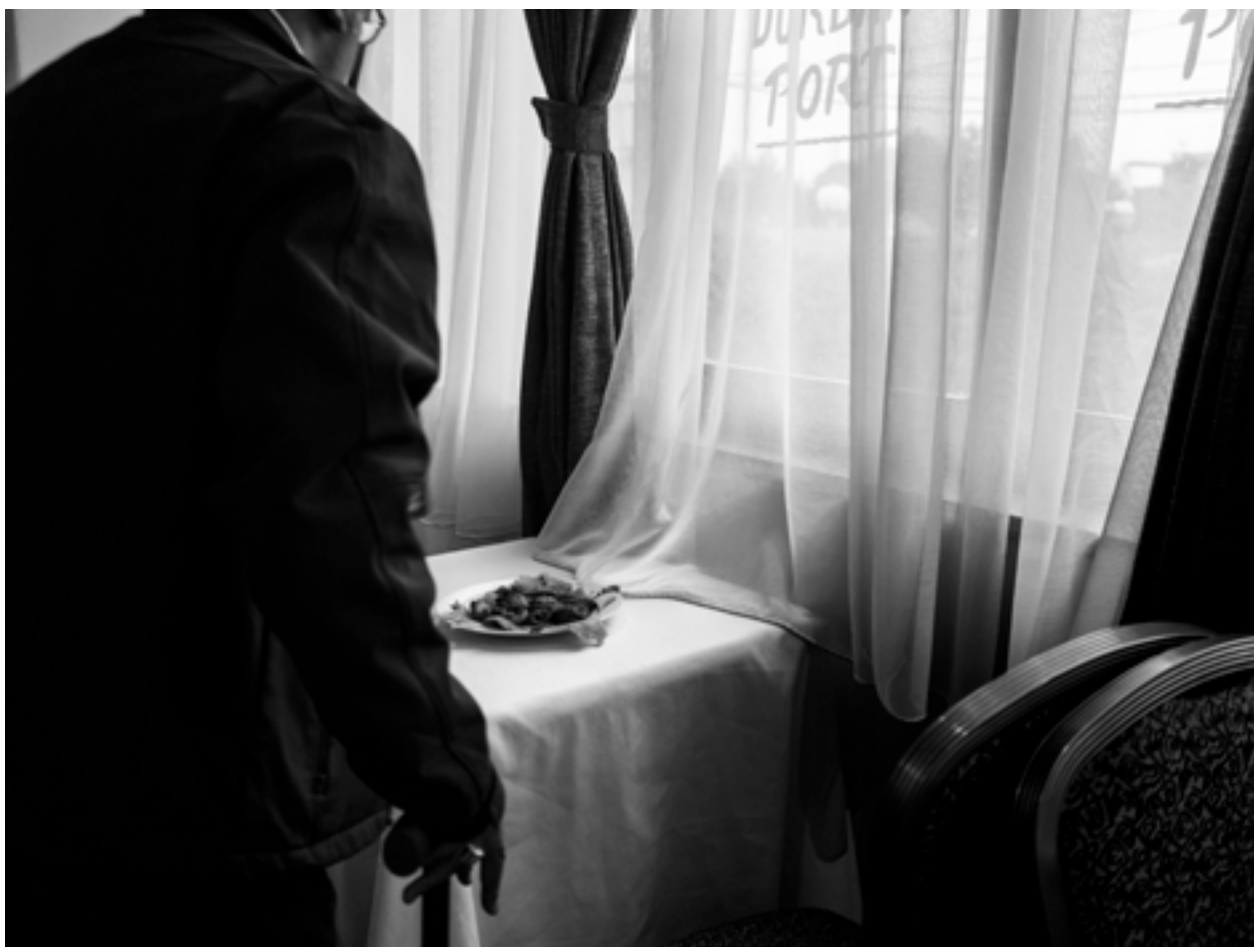
Επόμενο δισέλιδο: Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Ο Ατεχα Mekonnen κατά τη διάρκεια του
μεσημεριανού διαλείμματος, σε εστιατόριο κοντά
στο γραφείο του.

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
*Ο Ateha Mekonnen οδηγεί το αυτοκίνητό του
πηγαίνοντας στο γραφείο του, στην περιοχή Bole.*

Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Ο Ameha Mekonnen σε γνωστό του οικογενειακό
ξενοδοχείο. Ένα από τα λίγα μέρη στα οποία
αισθάνεται ασφαλής.

Επόμενο διασλίδο: Αιθιοπία, Αντίς Αμπέμπα.
Ο Ameha Mekonnen στην τσάι του κτιρίου
του Human Rights Council.

Jadranka Miličević

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Φωτογραφίες: Bieke Depoorter

Για να γνωρίσουμε τη Jadranka Miličević, να την καταλάβουμε και να αντιληφθούμε πόσο βαθιά είναι η δέσμευσή της, πρέπει πρώτα να θυμίσουμε την κόλαση απ' όπου έχει περάσει. Λίγες λέξεις αρκούν, ωστόσο πρόκειται για περισσότερους από 200 000 νεκρούς. Πολιορκία του Σαράγεβο, σφαγή της Σρεμπρένιτσα. Πόλεμος στα Βαλκάνια. Μαρτύριο της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης τον καιρό της θανατερής αφύπνισης των εθνικισμών, πάνω στα ερείπια της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Ένα από τα πιο αιματηρά και πιο φονικά επεισόδια στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου και του σοβιετικού κομμουνισμού. Όσο και να το υπενθυμίζουμε δεν φτάνει: μεταξύ 1992 και 1995, σε απόσταση δύο ωρών με το αεροπλάνο από το Παρίσι και το Βερολίνο, δίπλα μας επομένως, η Ευρώπη έβλεπε να καίει μια εστία βαρβαρότητας που στάθηκε ανίκανη να τη σβήσει μόνη της. Άφησε, μάλιστα, στις Ηνωμένες Πολιτείες την πρωτοβουλία των ειρηνευτικών συμφωνιών του Ντέιτον (Οχάιο) τον Δεκέμβριο του 1995, για να δοθεί τέλος στις διεθνοτικές συγκρούσεις. Ένα από τα πρώτα πράγματα που εντυπωσίασαν την Bieke Depoorter, τη φωτογράφο που πήγε να συναντήσει την εξηντάχρονη Jadranka, ήταν

ότι μιλά χωρίς σταματημό. Δεν παύει να μιλά, να διηγείται, να θυμάται, πεπεισμένη ότι ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους να πολεμά για την ειρήνη είναι να θυμάται τις φρικαλεότητες της εποχής εκείνης. Ήταν χθες. Δεν έχουν περάσει ούτε 25 χρόνια. Μετά βίας μια γενιά. Και η ιδέα ότι όλα θα μπορούσαν να ξαναρχίσουν αν δεν προσέξουμε, αν δεν επαναλαμβάνουμε μέχρις εξαντλήσεως τι συνέβη σε αυτή την περιοχή των Βαλκανίων. Χιλιάδες βιασμοί γυναικών, χιλιάδες άντρες, γυναίκες και παιδιά εκτοπισμένοι παρά τη θέλησή τους, θύματα επιθέσεων, εξοντωμένοι. Μια εθνοκάθαρση σε μεγάλη κλίμακα, στο όνομα μιας φυλετικής κάθαρσης αλλοτινών καιρών. Αγριότητες από όλες τις πλευρές, από παραστρατιωτικές ομάδες και ιδιωτικούς στρατούς, αμάχους εναντίον αμάχων, αδελφούς εναντίον αδελφών, σαν λύκοι. Τότε ναι, η Jadranka γίνεται φλύαρη, ο λόγος της γίνεται χείμαρρος. Πιστεύει στη δύναμη των λέξεων

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σαράγεβο. Αύγουστος 2017.
Η Jadranka Miličević, ακτιβίστρια για τα ανθρώπινα δικαιώματα και κάτοχος Υποτροφίας Ζαχάρωφ, επισκέπτεται το σπίτι οικογένειας Ρομά.

που μάχονται την αδράνεια και τη λησμονιά. Με το να μοιράζεται ιστορίες, να τις διηγείται ξανά και ξανά, τις εμποδίζει να σβηστούν από τη συλλογική μνήμη. Σήμερα, το πεπρωμένο της αγωνίστριας Jadranka εξιστορείται σε επτά βιβλία και δύο ταινίες. Δεν τίθεται θέμα προσωπολατρίας, κάθε άλλο. Είναι για εκείνη ένας τρόπος να δράσει, να κάνει τον αγώνα της πιο πιστευτό, μέσα από τη δύναμη του παραδείγματος.

Το 1992, τις παραμονές της σύγκρουσης, η Jadranka ζει στο Σαράγεβο. Μια φυσιολογική ζωή, με τον άντρα της και τα δυο της παιδιά. «Δούλευα σε τράπεζα, ανήκα στη μεσαία τάξη. Μόλις ξέσπασε η σύγκρουση, έφυγα από το Σαράγεβο και ήρθα να βρω καταφύγιο στη Σερβία. Με το που έγινα πρόσφυγας, έγινα και ακτιβίστρια για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν ήθελα να περιμένω από κάποιον άλλο βοήθεια. Ήθελα εγώ να βοηθήσω τους άλλους. Θα πρέπει να ομολογήσω ότι έφυγα με αισθήματα ενοχής. Αφησα τον άντρα μου στο Σαράγεβο. Δεν ήταν δυνατόν να μείνω με σταυρωμένα τα χέρια». Ήδη από τον Δεκέμβριο του 1992 γίνεται μέλος της φεμινιστικής και ειρηνευτικής οργάνωσης Γυναίκες με τα Μαύρα, στο Βελιγράδι. Η αρχή ενός αγώνα δίχως τέλος. «Άρχισα την καινούργια μου ζωή» θυμάται η Jadranka. «Τη μόνη ζωή που αγαπώ. Με την αίσθηση ότι είχα χάσει 30 χρόνια, τα 30 πρώτα χρόνια της ύπαρξής μου». Στις Γυναίκες με τα Μαύρα, η Jadranka συνδέεται με άλλες γυναίκες «φύλακες της ειρήνης» που ζουν στη Γερμανία, την Ισπανία, την Ιταλία και την Ουγγαρία. Μαζί δημιουργούν δίκτυα αλληλοβοήθειας για την υποστήριξη

των κακοποιημένων γυναικών. Συγκεντρώνουν και ανταλλάσσουν εμπειρίες γυναικών που ζουν σε περιοχές συγκρούσεων, όπως στη Βοσνία και την Κροατία, που η Jadranka αποκαλεί «οι φίλες μου». «Γράψαμε μαζί βιβλία στα αγγλικά που παρουσιάζουν προσωπικές μαρτυρίες». Πάντα η ίδια εμμονή, το ίδιο επαναλαμβανόμενο μοτίβο: δημοσιεύουμε για να μην ξεχαστούν, μιλάμε για να διαφυλαχθεί η ειρήνη. Έτσι, η ακτιβίστρια συμμετέχει στο ίδρυμα CURE Sarajevo, μια φεμινιστική και ακτιβιστική μη κυβερνητική οργάνωση (ΜΚΟ) με στόχο την προώθηση της ισότητας των φύλων και τη θετική εξέλιξη της κοινωνίας μέσα από εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προγράμματα. Η Jadranka βοηθά στη δημιουργία τοπικών γραφείων του CURE και παρέχει εκπαίδευση για να μπορούν οι άνθρωποι να καλύπτουν τις βιοτικές τους ανάγκες. Στο πλαίσιο μικρών ομάδων, μαθαίνουν να πουλάνε μέλι ή μαξιλαράκια αρωματισμένα με λεβάντα, ανταλλάσσουν συμβουλές και εργαλεία για να επιβιώσουν σε ένα περιβάλλον όπου, ακόμη και μετά τον πόλεμο, οι γυναίκες θεωρούνται αμελητέες. Ειδικά οι γυναίκες Ρομά. Αυτή η καθημερινότητα της ταλαιπωρίας είναι που θα οδηγήσει τη Jadranka να ενταχθεί στην CARE, μια άλλη ΜΚΟ αφιερωμένη εξ ολοκλήρου στην παροχή βοήθειας στις γυναίκες αυτές που αντιμετωπίζουν διακρίσεις.

CURE και CARE. Η ύπαρξη της Jadranka είναι συνυφασμένη με αυτές τις δύο οργανώσεις που συντονίζει, κυρίως στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο. Αγωνίστρια 100 %, 24 ώρες το εικοσιτετράωρο.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Vareš.

Jadranka Miličević

Η Jadranka επισκέπτεται τη Lejla Omerović, η οποία ζει σε ένα απομονωμένο χωριό κοντά στο Vareš. Το 2014 το σπίτι της Lejla καταστράφηκε εν μέρει από πλημμύρα. Το ίδρυμα CURE τής παρέσχε βοήθεια συγκεντρώνοντας χρήματα για να επισκευάσει το σπίτι της, αλλά τα χρήματα δεν φτάνουν για να αρχίσουν οι σχετικές εργασίες.

Δίχως προσωπική ζωή, δίχως ιδιωτική ζωή. Στη ζωή της δεν υπάρχουν παρά οι δράσεις πεδίου, κατάρτισης, εκπόνησης προγραμμάτων και συμβάσεων, για να λάβει κυρίως ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. «Δεν βλέπουμε ποτέ τη μητέρα μας» εκμυστηρεύεται ο ένας από τους γιους της. Πάντα σε ταξίδι για να διοργανώνει εργαστήρια. «Αυτή είναι η ζωή της» λέει με έμφαση η Bieke Depoorter. «Αυτό είναι το παν για εκείνη. Τους ανθρώπους που βοηθά δεν θέλει να τους αποκαλεί “δικαιούχους”. Οι περισσότεροι στο τέλος γίνονται φίλοι της». Θα μπορούσε να πει κανείς η άλλη της οικογένεια, αν όχι η αληθινή της οικογένε-

νεια. «Φύγαμε μαζί από το Σαράγεβο για μια περιοδεία σε πολλά γειτονικά χωριά» προσθέτει η φωτορεπόρτερ. «Ήταν πολύ σημαντικό για τη Jadranka. Ήθελε να τη φωτογραφίσω στα μέρη αυτά. Κάθε χρόνο, στα τέλη Ιουλίου, πηγαίνει επίσης στη Σρεμπρένιτσα με πολλά μέλη από το ίδρυμα CURE και από τις Γυναίκες με τα Μαύρα για να επισκεφθούν το μνημείο που είναι αφιερωμένο στα θύματα. Θέλει πάση θυσία να διασωθούν οι μνήμες για τις αγριότητες». Η Jadranka επιβεβαιώνει με σοβαρό ύφος: «Ήθελα να δείξω στην Bieke αυτά τα μέρη. Γνωρίζω ανθρώπους που έχουν χάσει ολόκληρη την οικογένειά τους.

Ένας φίλος μου έχασε 56 δικούς του». Χάρη στην πρωτοβουλία γυναικών σαν τη Jadranka εγκαινιάστηκε το 2003 το μνημείο στη Σρεμπρένιτσα-Ποτοτσάρι, οκτώ χρόνια μετά τη σφαγή. «Προσπαθούμε να πείσουμε την κυβέρνηση να κατασκευάσει χώρους μνήμης. Βοηθάμε επίσης τις γυναίκες που έχουν μείνει μόνες, τις χήρες πολέμου, να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους. Και, φυσικά, αναζητούμε τα σώματα των αγνοουμένων. Στο μνημείο

της Σρεμπρένιτσα-Ποτοτσάρι έχουν εγγραφεί 8 372 ονόματα στον κατάλογο των θυμάτων, αλλά μόνο 6 800 πτώματα έχουν βρεθεί και ταυτοποιηθεί. Οι χήρες και οι μητέρες περιμένουν τη στιγμή που θα μπορέσουν να πενθήσουν όπως πρέπει τους νεκρούς τους. Μολονότι έχουν περάσει τόσα χρόνια, η κατάσταση παραμένει εξαιρετικά οδυνηρή. Πώς να επανέλθει κάποιος σε μια φυσιολογική ζωή όταν όλοι αυτοί οι νεκροί αγνοούνται;»

Για την Bieke Depoorter το ρεπορτάζ αυτό δεν ήταν εύκολο. Τρέφει βαθύ θαυμασμό και σεβασμό για τη Jadranka, τον διαρκή αγώνα της ως ακτιβίστριας, τον τρόπο της να διεκδικεί έναν μαχητικό φεμινισμό, το πείσμα της να θέλει να δώσει και πάλι εξουσία στις γυναίκες, να τους επιτρέψει να πάρουν τη ζωή τους στα χέρια τους, να είναι αυτόνομες, να έχουν πλήρη δικαιώματα. Ωστόσο, η φωτογράφος χρειάστηκε να προσαρμοστεί σε όσα η Jadranka την άφηνε να δει. Όπου κι αν ταξιδεύει, στις Ηνωμένες Πολιτείες ή στην Αίγυπτο την εποχή της επανάστασης, η Bieke επιδιώκει να αποκτήσει στενή σχέση με τα πρόσωπα που αποτυπώνει με τον φακό της φωτογραφικής της μηχανής. Για την Bieke η φωτογραφία είναι διάλογος. «Η σχέση με τους ανθρώπους έχει τεράστια σημασία» δηλώνει. «Συχνά δεν θέλουν να φωτογραφηθούν. Στη Βοσνία προσπάθησα να εξηγήσω στη Jadranka τον τρόπο που δουλεύω, γιατί φοβόταν ότι θα δείξω τα σπίτια τους που είναι μέσα στη φτώχεια. Την τελευταία νύχτα μπόρεσα να κάνω αυτό που ήθελα. Ήταν η καλύτερή μου στιγμή. Να κάθομαι στο κρεβάτι των ανθρώπων που με δέχονταν στο σπίτι τους. Να είμαι μόνη μου με μια οικογένεια. Να χτίζεται ένα κλίμα εμπιστοσύνης που ευνοεί τις εκμυστηρεύσεις».

Οι φωτογραφίες της Bieke δεν χάνουν την ανθρωπιά τους. Είναι η Lejla που ζει απομονωμένη σε ένα χωριό. Θύμα βιασμού κατά τη

διάρκεια του πολέμου, ξυλοδαρμού από τον άντρα της, εγκατάλειψης από την οικογένειά της· η ζωή της μια δοκιμασία. «Το κουράγιο της της έδωσε τη δύναμη να είναι σήμερα ευτυχισμένη» τονίζει με έμφαση η Jadranka, όλο στοργή για τη νεαρή γυναίκα. Μέσω του CURE, της έχει προσφέρει την απαραίτητη στήριξη, μια ραπτομηχανή που της επιτρέπει να φτιάχνει και να πουλάει τα χειροτεχνήματά της. Το 2014 το σπίτι της Lejla πλημμύρισε. Η ΜΚΟ της Jadranka ήταν και πάλι εκεί για να βοηθήσει τη νεαρή γυναίκα και να την απομακρύνει από την ανασφάλεια που την απειλεί διαρκώς. Αυτή είναι η καθημερινότητα της ακάματης αυτής γυναίκας. Είτε είναι στο Σαράγεβο είτε στο Μαυροβούνιο ή στη Σερβία, είναι αφιερωμένη στην παροχή βοήθειας στις γυναίκες Ρομά, στο πλαίσιο της CARE. Στις 5 το απόγευμα, μόλις έχει τελειώσει η πρώτη εργάσιμη μέρα, συνεχίζει με τις δραστηριότητές της για το CURE. «Μέχρι σήμερα έχουμε βοηθήσει 15 000 γυναίκες Ρομά και Ρουμάνες. Χάρη σε μας, μπόρεσαν να επισκεφθούν γιατρό, να υποβληθούν σε μαστογραφία. Συγκεντρώνουμε χρήματα για να χρηματοδοτήσουμε σχολεία, να εξασφαλίσουμε στους άπορους τη δυνατότητα να παραμείνουν στο σπίτι τους». Όσο θα της το επιτρέπουν οι δυνάμεις της, θα συνεχίζει σε αυτόν τον ρυθμό. «Ο ακτιβισμός, η ενασχόλησή μου με τους άλλους ήταν αυτό που μου επέτρεψε να επιβιώσω» καταλήγει η Jadranka.

Αριστερή σελίδα:
Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Visoko.
Το σπίτι της Mirsada Bešić.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Vareš.
Elda Šišić, η κόρη της Lejla Omerović.

Επόμενο δισέλιδο:

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Visoko.

Το σπίτι της *Mirsada Bešić* είναι το μόνο στην περιοχή που διαθέτει τρεχούμενο νερό. Οι γείτονές της έρχονται εδώ να πάρουν νερό.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Visoko.
Ο Harun με την αγελάδα της οικογένειας Βεζίć.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Vareš.
Η Lejla Omerović με την οικογένειά της σε ένα
χωράφι.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Sokolac.

Η Jadranka συζητά με μια νεαρή φεμινίστρια, τη Jovana Boljanić, και τον πατέρα της, Bogdan.

Η Jovana και η Jadranka γνωρίστηκαν σε ένα από τα εργαστήρια που διευθύνει η Jadranka.

Η Jovana πρωτοστάτησε στη δημιουργία της Art Queer, οργάνωσης με ακτιβιστική δράση. Στην αρχή, ο πατέρας και ο αδερφός της Jovana ήταν αντίθετοι με την ακτιβιστική της δράση και έπρεπε να συμμετέχει κρυφά στις συνεδριάσεις. Σήμερα, ο πατέρας της Jovana τη στηρίζει περισσότερο και επέτρεψε για πρώτη φορά στη Jadranka να επισκεφθεί το οικογενειακό τους σπίτι.

Επόμενο δισέλιδο:

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Sokolac.

Η Jovana Boljanić στο δωμάτιό της, τον χώρο όπου νιώθει ελεύθερη να είναι ο εαυτός της. Στον χώρο αυτό φυλάει διάφορα πράγματα, ανάμεσα στα οποία τη σημαία της με τα χρώματα του ουράνιου τόξου, την οποία ωστόσο κρύβει από τον αδερφό της και τον πατέρα της.

Προηγούμενο δισέλιδο:

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Sokolac.

Η Jovana με μια κόκκινη ποδιά, ενθύμιο από ένα εργαστήριο που διοργάνωσε η Jadranka, στο οποίο συμμετείχε επτά χρόνια νωρίτερα. Έκτοτε, οι δύο γυναίκες δεν έχασαν την επαφή. Η πόλη από την οποία κατάγεται η Jovana είναι πολύ συντηρητική· η Jovana λέει ότι ήταν το πρώτο κορίτσι που φόρεσε παντελόνι τζιν.

Πάνω: Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σαράγεβο.

Asja, η βοηθός της Jadranka.

Πάνω: Βοσνία-Ερζεγοβίνη.
*Η Jadranka καθ' οδόν για την επίσκεψή της
στο μνημείο της Σρεμπρένιτσα-Ποτοτσάρι.*

Επόμενο δισέλιδο:
Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σρεμπρένιτσα.
*Κάθε χρόνο, η Jadranka επισκέπτεται το μνημείο
στη Σρεμπρένιτσα-Ποτοτσάρι με διάφορα μέλη
από το ίδρυμα CURE και από τις Γυναίκες με
τα Μαύρα για να τιμήσουν την επέτειο
της γενοκτονίας.*

Βοσνία-Ερζεγοβίνη.
*Η Jadranka ταξιδεύει σε ολόκληρη τη Βοσνία,
τη Σερβία και το Μαυροβούνιο για να διοργανώσει
τα εργαστήριά της.*

Πάνω: Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σαράγεβο.

Η Jadranka συζητά με τη *Majka Mejra* («Μητέρα Mejra»). Η *Mejra* έχασε τα δύο παιδιά της και τον σύζυγό της στον πόλεμο. Η οικογένειά της, αφού φυλακίστηκε το 1998, εκτελέστηκε. Έχει περάσει χρόνια ολόκληρα προσπαθώντας να εντοπίσει τα σώματά τους. Σήμερα βοηθά άλλες οικογένειες να βρουν αγνοούμενους συγγενείς τους.

Δύο επόμενα δισέλιδα:

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Kakanj.

Στο σπίτι της *Nuna Zemina Vehabović*. Η *Nuna* πρωτοστάτησε μαζί με μια φίλη της στη δημιουργία του προγράμματος «*Center for Mother Hope*», ωστόσο σήμερα το διευθύνει μόνη της. Είναι επίσης μέλος της τοπικής κυβέρνησης και δραστηριοποιείται για την προστασία των Ρομά του Kakanj. Περισσότεροι από 2 600 Ρομά ζουν συγκεντρωμένοι σε μια γειτονιά της πόλης.

Πάνω και δεξιά σελίδα, πάνω φωτογραφία:
 Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κakanj.
 Στο σπίτι της Nuna Zemina Vehabović.

Πάνω, κάτω φωτογραφία:
Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σαράγεβο.
Στο σπίτι μιας οικογένειας Ρομά.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Kakanj.
Στο σπίτι της Nuna Zemina Vehabović.

Επόμενο δισέλιδο: Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σαράγεβο.
Η Jadranka στο σπίτι της.

Προασπίζονται τις ελευθερίες μας

του Éric Fottorino

Ανθρώπινα δικαιώματα. Δύο μικρές λέξεις με τόσο μεγάλο διαμέτρημα. Δύο μικρές λέξεις άοπλες, που εμποδίζουν το ανθρώπινο ον να γίνει λεία του ίδιου του εαυτού του. Πόσα ιδανικά και πόσες μάχες κρύβονται πίσω από αυτή την έκφραση, πόσα πρόσωπα θυμάτων που εξαφανίστηκαν από τον κόσμο των ζωντανών, πόσες χάρτες, πόσα ψηφίσματα, πρωτόκολλα και σύμφωνα, πόσες συμβάσεις και αναφορές, πόσες ελπίδες και πόσοι αγώνες ενάντια στην αυθαιρεσία, πόσοι τόποι σε αυτόν τον πλανήτη όπου η ισχύς του νόμου κατόρθωσε τελικά να δαμάσει τον νόμο —ή την ανομία— του ισχυρού;

Νίκες πάντοτε επισφαλείς που, ως γνωστόν, ποτέ δεν αντέχουν στη μάταιη ανθρωπιστική ρητορική του «ποτέ ξανά». Έτσι, παρά τα επίσημα κείμενα που δεσμεύουν τα κράτη, ο 20ός αιώνας σημαδεύτηκε από επανειλημμένες γενοκτονίες, μολονότι η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που ψηφίστηκε τον Δεκέμβριο του 1948 φιλοδοξούσε, ήδη από το προοίμιό της, να σταθεί

ανυποχώρητη: «Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξηγείρουν την ανθρώπινη συνείδηση, η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου». Από εκεί απορρέει το πρώτο άρθρο του κειμένου αυτού, που φέρει τη σφραγίδα της Eleanor Roosevelt και του γάλλου νομικού René Cassin: «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι σε αξιοπρέπεια και δικαιώματα». Μετά τη Shoah, θα έρθουν οι μαζικές δολοφονίες στην Καμπότζη του Pol Pot και των Κόκκινων Χμερ, η γενοκτονία στη Ρουάντα, οι σφαγές που υπέστη ο βοσνιακός λαός από τους σέρβους στρατιώτες στη Σρεμπρένιτσα. Άλλες μαζικές δολοφονίες στη Λατινική Αμερική, το Νταρφούρ, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, το Ιράκ, την Υεμένη και τη Συρία —η λίστα είναι απλώς ενδεικτική— υπονομεύουν με τη σειρά τους

Προηγούμενο δισέλιδο: **Moises Saman**
Λιβύη, Zawiyah. 2011.
Υποστηρίχτης του Καντάφι επιδεικνύει πορτρέτο
του δικτάτορα.

Κάτω: **Larry Towell**
Παλαιστινιακά εδάφη, Γάζα. 1993.
Παιδιά παίζουν με πλαστικά πιστόλια.

διαρκώς τα θεμελιώδη αυτά ανθρώπινα δικαιώματα, που η διεθνής κοινότητα εξακολουθεί ωστόσο με κάθε μέσο να διακηρύσσει πως είναι οικουμενικά, αδιαίρετα και αναφαίρετα.

Εάν καλούμασταν να καταγράψουμε τα τρανότερα δείγματα βαναυσότητας του ανθρώπου προς τον άνθρωπο, θα αναφερόμασταν σε τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις καταστολής σε μεγάλη κλίμακα οι οποίες συνυπήρξαν μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Πρώτα απ' όλα, ο κρατικός κομμουνισμός, ολοκληρωτικός και ιμπεριαλιστικός, με το σοβιετικό γκουλάγκ και τους «ζεκ» του, η κατάπνιξη των εξεγέρσεων στις υποτελείς χώρες της πρώην ΕΣΣΔ από τη Μόσχα —στη Βουδαπέστη το 1956, στην Πράγα το 1968— ή ακόμη η κινεζική Πολιτιστική Επανάσταση και το ένα εκατομμύριο των θυμάτων της από το 1966 ως το 1968, χωρίς να λησμονούμε την καταστολή των φοιτητικών εξεγέρσεων στην πλατεία Τιεν Αν Μεν και τις σφαγές των ειρηνικών Θιβετιανών. Στη συνέχεια, οι αποικιακοί πόλεμοι, οι οποίοι, από το Βιετνάμ έως την αφρικανική ήπειρο, αποδεκάτισαν τεράστια τμήματα άμαχων πληθυσμών, αφήνοντας τα παιδιά στο έλεος των όπλων, κάνοντας τις γυναίκες σεξουαλικά αντικείμενα και ωθώντας εκατομμύρια πολίτες στον δρόμο της εξορίας. Οι πόλεμοι του Βιετνάμ, ασφαλώς, αλλά και ο πόλεμος της Αλγερίας, που τότε αντιμετωπίζονταν ως απλές αναταραχές. Τέλος, οι λατινοαμερικανικές δικτατορίες, από τη Βραζιλία του Vargas στη Χιλή του Pinochet, με μία στάση στην Αργεντινή της στρατιωτικής χούντας του στρατηγού Videla. Τη δεκαετία του 1970 τα καθεστώτα αυτά

Alex Webb
Νικαράγουα, Puerto Cabezas. 1992.
Παιδί της μειονότητας Μισκίτο.

έδωσαν τα πιο συγκλονιστικά δείγματα καταστράτηγησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ξεχνιούνται οι νέοι εκείνοι αντιφρονούντες που ρίχτηκαν στη θάλασσα από ελικόπτερα ή οι Μητέρες της Πλατείας του Μαΐου —οι «Τρελές της Πλατείας του Μαΐου», κατά τους στρατιωτικούς— που αγωνίζονταν απτόητες να ξαναβρούν τα παιδιά τους, τα οποία «εξαφανίστηκαν» μέσα στο σκοτάδι της μακριάς αργεντίνικης νύχτας; Στις μάνες αυτές του κουράγιου απονεμήθηκε το 1992 το Βραβείο Ζαχάρωφ, το οποίο αυτή τη χρονιά γιορτάζει τα τριακοστά του γενέθλια.

Αρκεί, εξάλλου, να διαβάσει κανείς τα ονόματα αυτών των βραβευθέντων για να αντιληφθεί πως ο αγώνας για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ολομέτωπος: σεβασμός της δημοκρατίας, διασφάλιση της ελευθερίας της σκέψης, αγώνας εναντίον των βασανιστηρίων και εναντίον κάθε μορφής διακρίσεων, αποκήρυξη της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας για αίτια θρησκευτικά, φυλετικά, πολιτικά ή σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Η τιμητική αυτή διάκριση, που απονεμήθηκε για πρώτη φορά το 1988 στον Nelson Mandela και στον Anatoli Martchenko (μετά θάνατον), δεν εκφράζει απλώς τη θέληση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να προασπιστεί τα θεμελιώδη δικαιώματα. Επιδίδκει επιπλέον να υποστηρίξει τους άνδρες και τις γυναίκες που εκτίθενται σε τεράστιους κινδύνους προκειμένου να

συμβάλουν στην προαγωγή των ελευθεριών στη χώρα τους. Φέρνοντάς τους στο προσκήνιο, επιθυμεί επίσης να τους προστατεύσει από τους εχθρούς τους και να τους προσφέρει ανοιχτή στήριξη. Επειδή η προάσπιση των ελευθεριών και της δημοκρατίας είναι, σε όλα σχεδόν τα μήκη και τα πλάτη της γης, μια επικίνδυνη δραστηριότητα που πολλοί ακτιβιστές πληρώνουν με τη ζωή τους. Στους βραβευθέντες με το Βραβείο Ζαχάρωφ περιλαμβάνονται και ήρωες ανώνυμοι άλλοτε, που έγιναν οι δημόσιοι εκφραστές ενός αγώνα. Τέτοιες περιπτώσεις είναι ο γιατρός Denis Mukwege, σωτήρας όλων εκείνων των γυναικών που υπέστησαν φρικτούς ακρωτηριασμούς στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, η νεαρή Πακιστανή Malala Yousafzai ή ακόμη οι δύο εκείνες νέες γυναίκες Γεζίντι από το Ιράκ, οι Nadia Murad και Lamya Haji Bashar, που ξέφυγαν από τις χειρότερες φρικαλεότητες της Daesh προτού γίνουν εμβληματικές μορφές του αγώνα ενάντια στην εμπορία των γυναικών. Μητέρες, καλλιτέχνες, ένας γελοιογράφος, ακτιβιστές που μάχονται ενάντια στα βασανιστήρια ή υπέρ της ειρήνης, εκπρόσωποι εθνοτικών μειονοτήτων, και επίσης τα Ηνωμένα Έθνη ως οργανισμός: το Βραβείο Ζαχάρωφ επέδειξε εξ αρχής εκλεκτικότητα και τόλμη στις επιλογές του, προκειμένου να αναγνωρισθεί το ανθρώπινο πρόσωπο όσων αψηφούν την απανθρωπιά.

Κάθε μείζον κίνημα διαμαρτυρίας, από τη δεκαετία του 2000 και έπειτα, γεννήθηκε μετά από περιστατικά καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Οι αραβικές επαναστάσεις πιθανώς

Επόμενο δισέλιδο: **Hiroji Kubota**
Βόρεια Κορέα, Chongjin. 1986.
Γιγαντιαίο πορτρέτο του προέδρου Kim Il Sung στην
είσοδο του χαλβουργικού συγκροτήματος Kim Chaek.

δεν θα είχαν ξεσπάσει αν στις 17 Δεκεμβρίου του 2010, στο Sidi Bouzid της Τυνησίας, ο νεαρός πλανόδιος έμπορος Mohamed Bouazizi δεν είχε αυτοπυρποληθεί, σε ένδειξη απειπισίας και διαμαρτυρίας απέναντι στο άδικο σύστημα του Ben Ali και της συμμορίας του. Χωρίς το καρότσι του και τη ζυγαριά του, δεν του έμενε τίποτα πια. Τα βαθύτερα αίτια των συγκρούσεων στη Συρία βρίσκονται στο μαρτύριο των δεκαετιών παιδιών που έγραφαν στους τοίχους της Δαμασκού «Κάτω ο Bashar». Ο σύριος πρόεδρος θα έχτιζε τη φήμη του με άλλες επιθέσεις ενάντια στον ίδιο του τον λαό, χρησιμοποιώντας σε πολλές περιπτώσεις ακόμη και χημικά όπλα με το αέριο σαρίν για να εξολοθρεύσει χιλιάδες αθώους, στην Goutha το 2013 και έπειτα, τέσσερα χρόνια αργότερα, στο Khan Cheikhoun στα βορειοδυτικά της χώρας. Το μαρτύριο του Χαλεπίου, στα τέλη του 2016, αποτελεί ακόμη πιο τρανταχτό παράδειγμα της αποκτήνωσης των κυβερνητικών δυνάμεων, με τη συνοχή της Ρωσίας. Ανάμεσα στις μύριες όσες εικόνες καταστροφών, η παγκόσμια κοινή γνώμη κράτησε στη μνήμη της τον Anas al-Basha, τον «κλόουν στο Χαλέπι» που διασκέδαζε τα παιδιά κάτω από τις βόμβες και που βρήκε τον θάνατο από μια αεροπορική επιδρομή «σε έναν τόπο που κατατράχεται από το ζοφερότερο σκοτάδι και τους χειρότερους κινδύνους», όπως δήλωσε ο αδελφός του στην κηδεία του.

Το ταξίδι δεν έχει φτάσει στο τέλος του. Η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό γίνεται τακτικά πεδίο αιματοκυλίσματος από τις παραστρατιωτικές ομάδες και τον στρατό, εν μέσω χάους και από-

λυτης ατιμωρησίας. Επιθέσεις, ξυλοδαρμοί, απαγωγές, εκτοπίσεις: είναι αμέτρητες πλέον οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αυτές τις χώρες της Αφρικής όπου οι ένοπλες συγκρούσεις είναι μέρος της καθημερινότητας εδώ και πολλά χρόνια, από τη Νιγηρία ως το Καμερούν — υπό τον έλεγχο της ομάδας Boko Haram, από το Μάλι ως τη Σομαλία, το Σουδάν και το Τσαντ. Ας μην ξεχνάμε ότι στα ανατολικά του Κονγκό, στην περιοχή των Μεγάλων Λιμνών, περισσότεροι από έξι εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με αποτέλεσμα αυτή η περιοχή να αποτελεί έναν από τους πιο αιματοβαμμένους τόπους της σύγχρονης ιστορίας.

Όσο για τη Λατινική Αμερική, εξακολουθεί να είναι ένα από τα μέρη του κόσμου όπου η ανθρώπινη ζωή έχει μικρή αξία. Όπως τονίζει η τελευταία έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας, «το “βόρειο τρίγωνο” της Κεντρικής Αμερικής — η Γουατεμάλα, το Ελ Σαλβαδόρ και η Ονδούρα — ήταν το 2016 μία από τις πιο βίαιες περιοχές του κόσμου». «Ο αριθμός των ανθρωποκτονιών εκεί ήταν μεγαλύτερος απ’ ό,τι στις περισσότερες εμπόλεμες ζώνες του πλανήτη. Στο Ελ Σαλβαδόρ σημειώθηκαν 108 ανθρωποκτονίες ανά 100 000 κατοίκους, ποσοστό που είναι ένα από τα υψηλότερα στον κόσμο». Εάν στην Κολομβία η κατάσταση έχει βελτιωθεί μετά τη συμφωνία που επιτεύχθηκε ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους αντάρτες των FARC (Επαναστατικές Ένοπλες Δυνάμεις της Κολομβίας), απόδειξη ότι η συμφιλίωση είναι δυνατή ακόμη και μετά από εχθροπραξίες 50 ετών, η Βενεζουέλα εγκλωβίζεται στη δικτατορία του προέδρου

Christopher Anderson

Χιλή, Σαντιάγκο. 1995.

Στρατιωτική παρέλαση προς τιμήν του Augusto Pinochet μπροστά από το προεδρικό μέγαρο.

Nicolás Maduro, εν μέσω οικονομικής κρίσης, φίμωσης των δημοκρατικών θεσμών, καταστολής των αντιπάλων.

Προχωρώντας κι άλλο στον χάρτη με τις πρόδηλες και πρόσφατες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα έπρεπε ακόμη να προσθέσουμε τους Hmong του Λάος, που η τύχη τους είναι λιγότερο γνωστή, ή τις μειονότητες του Τουρκμενιστάν, μίας χώρας απολύτως κλειστής σε οποιαδήποτε έρευνα για τις ελευθερίες. Τέλος, όπως όλοι γνωρίζουμε, η Μεσόγειος έχει γίνει νεκροταφείο για τους μετανάστες που φθάνουν από τη Λιβύη, το Μάλι, το Σουδάν, τη Συρία ή την Υεμένη, ενώ δεν διαφαίνεται καμία λύση για τις τραγωδίες αυτές στο προσεχές μέλλον. Ας αναφερθούμε ακόμη σε όλες τις παραβιάσεις που διαφεύγουν της προσοχής των μέσων ενημέρωσης και σε εκείνους τους προασπιστές των ελευθεριών που η δράση τους είναι έξω από το οπτικό πεδίο της κοινωνίας της πληροφορίας.

Αυτή η ατελείωτη σειρά από δεινά και ήττες είναι άραγε σημάδι ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα συρρικνώνονται διαρκώς; Τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά και, επομένως, ούτε και τόσο ζοφερά. Τι εννοούμε με αυτό; Ο François Zimeray, γάλλος πρώην πρέσβης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, έδωσε έναν σαφή και αμερόληπτο ορισμό της έννοιας αυτής: «Τα ανθρώπινα δικαιώματα» γράφει «δεν έχουν

να κάνουν ούτε με την ηθική αλλά ούτε και με τις αξίες. Ο σεβασμός τους καμία σχέση δεν έχει με τα σύμβολα, και ακόμη λιγότερο με την αγανάκτηση. Πρόκειται για δικαιώματα που έχουν προκύψει από συμβιβασμούς πολιτικής φύσης, και κατά συνέπεια είναι ατελή. Δικαιώματα που είτε υφίστανται είτε όχι και που εφαρμόζονται ή παραβιάζονται. Το δικαίωμα του ατόμου να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια, αυτό της δίκαιης δίκης, το δικαίωμα της ισότητας των φύλων, το δικαίωμα των παιδιών να ζήσουν την παιδική τους ηλικία. Όλα τους συμβάλλουν στον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας· είναι αυτή η στόχευση που τους προσδίδει μια ηθική δύναμη» (Zimeray, F., *J'ai vu partout le même visage. Un ambassadeur face à la barbarie du monde*, Plon, Παρίσι, 2016).

Με γνώμονα την αντίληψη αυτή, η εξέλιξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι διαρκής από την εποχή της δίκης της Νυρεμβέργης (1945-1946), όπου δικάστηκαν οι βασικοί αξιωματούχοι των ναζί, ως την ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) το 2002, που υπήρξε το αποκορύφωμα της έννοιας της οικουμενικότητας. Όχι ότι ο μισός αυτός αιώνας, όπως είδαμε, δεν έζησε τις δικές του αιματηρές τραγωδίες. Ωστόσο, τα δικαιώματα συμπληρώνονται διαρκώς από την εποχή της Οικουμενικής Διακήρυξης του 1948, η οποία στα 30 συνολικά της άρθρα δεν έλεγε ούτε λέξη για την κατάσταση των παιδιών. Με την πάροδο του χρόνου, καθιερώθηκαν νέοι τομείς προστασίας για τους πρόσφυγες και τους απάτριδες, τις γυναίκες και τα παιδιά. Κατοχυρώθηκαν οικονομικά, κοινωνικά και

Προηγούμενο δισέλιδο: Thomas Dworzak
Ρωσία, Grozny. 2002.

Ένα κορίτσι με μπαλόνια. Στο βάθος, οι καταστροφές που προκάλεσαν οι δύο πόλεμοι της Τσετσενίας.

πολιτισμικά δικαιώματα, προωθήθηκε και ενισχύθηκε ο αγώνας ενάντια στις διακρίσεις, σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών, Συμβουλίου της Ευρώπης και άλλων πολυμερών οργανισμών. Σε ό,τι αφορά το ΔΠΔ, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι αποτελεί τεράστια πρόοδο η ίδρυση μιας δικαστικής αρχής που να αγωνίζεται προληπτικά ενάντια σε πιθανές θηριωδίες, σε αντίθεση με τα άλλα ειδικά δικαστήρια τα οποία, από τη Ρουάντα ως την πρώην Γιουγκοσλαβία, εμφανίστηκαν εκ των υστέρων, όταν είχαν ήδη επέλθει τα τραγικά γεγονότα, κάτι που αντίκειται στην ίδια την έννοια του δικαίου.

Σε ό,τι αφορά τα πρόσφατα κεκτημένα, πρέπει ακόμη να αναφέρουμε το δικαίωμα της παρέμβασης, το οποίο κατοχυρώθηκε κατά την περίοδο 2004-2005 και το οποίο αναγνωρίζεται ρητά στο διεθνές δίκαιο με τον εξής όρο: ευθύνη προστασίας. Παρά τη σημαντική αυτή πρόοδο, παρατηρήθηκε ωστόσο μια οπισθοδρόμηση μετά τη διεθνή παρέμβαση στη Λιβύη. Οι δυτικές δυνάμεις υπερέβησαν τη νομική εντολή που τους είχε παρασχεθεί, προκαλώντας μια βίαιη αλλαγή καθεστώτος. Είναι αμφίβολο το κατά πόσον το δικαίωμα της παρέμβασης θα παραμείνει αλώβητο μετά την περιπέτεια στη Λιβύη, ακόμη κι αν η παρέμβαση στη χώρα αυτή ήταν επιβεβλημένη.

Πέρα από τις διαρκείς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα αυταρχικά καθεστώτα, η τόσο πολύτιμη αυτή έννοια είναι εκτεθειμένη σήμερα σε έναν σημαντικότατο κίνδυνο: την αμφισβήτηση της αρχής της οικουμενικότητας. Πολλές χώρες της Ασίας και του αραβικού κόσμου, αλλά και οι

Ηνωμένες Πολιτείες, επιχειρούν να μειώσουν το πεδίο εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προβάλλοντας ως αιτία τις πολιτισμικές διαφορές και τις εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες θα δικαιολογούσαν σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό την προσαρμογή των δικαιωμάτων αυτών, αν όχι και την κατάργησή τους, στο όνομα συζητήσιμων ιδιαιτεροτήτων. Έτσι, η έννοια των «ασιατικών αξιών», που εκφράστηκε θεωρητικά από τον πρώην πρωθυπουργό της Μαλαισίας Mahathir ibn Mohamad, χρησιμοποιήθηκε σαν πρόσχημα από τις κινεζικές αρχές, οι οποίες ισχυρίστηκαν ότι οι ειδικές αυτές περιστάσεις είναι ανώτερες από τους διεθνείς κανόνες. «Οι ιδιομορφίες αυτές» έγραψε ακόμη ο François Zimeray «υποδηλώνουν ότι οι ατομικές και πολιτικές ελευθερίες είναι λιγότερο βασικές από αυτές της παραγωγής, της κατανάλωσης και της υπακοής». Υπάρχουν, με άλλα λόγια, δικαιώματα και δικαιώματα, δύο μέτρα και σταθμά, ένας ανταγωνισμός μεταξύ κανόνων, όπου το προβάδισμα παίρνουν οι εθνικοί κανόνες, στο όνομα της παράδοσης, των συνηθειών, του «καθένας στα του οίκου του» και «καθένας για τον εαυτό του». Την ίδια πρόθεση, να συρρικνωθεί δηλαδή η αρχή της οικουμενικότητας αυτών των δικαιωμάτων, βλέπουμε να έχουν οι ηγέτες των μουσουλμανικών χωρών του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας. Ο Ισλαμικός Χάρτης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που δημοσιοποιήθηκε το 1990, επιφυλάσσει άνιση μεταχείριση στους αποδέκτες αυτών των δικαιωμάτων ανάλογα με το αν είναι άνδρες ή γυναίκες. Οι προσπάθειες όμως αυτές δεν είναι ίδιον των αυταρχικών καθεστώτων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες — επί

διακυβέρνησης George W. Bush πριν από εκείνη του Donald Trump—, από την πλευρά τους, χωρίς να αποκηρύξουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, τα καταστρατήγησαν μέσα από πρακτικές οι οποίες δικαιολογούνταν, κατά την αντίληψή τους, από ανώτερους σκοπούς. Τα βασανιστήρια που διαπράχθηκαν από τον αμερικανικό στρατό στο Ιράκ ή η στέρηση των ελευθεριών στη φυλακή του Guantánamo αποδεικνύουν αυτόν τον σχετικισμό. Μπορούμε, όμως, να θυσιάζουμε αιμώρητα ένα δικαίωμα εν ονόματι ενός άλλου;

Η έννοια της οικουμενικότητας αμφισβητείται επιπλέον από τρεις αφρικανικές χώρες—την Γκάμπια, το Μπουρούντι και τη Νότια Αφρική—, οι οποίες γνωστοποίησαν την πρόθεσή τους να αποχωρήσουν από το ΔΠΔ (για την ακρίβεια, από το Καταστατικό της Ρώμης), προφασιζόμενες ότι το Δικαστήριο της Χάγης στρέφεται κυρίως εναντίον των αφρικανών ηγετών. Μια αβάσιμη κατηγορία, που φανερώνει κυρίως το καθεστώς ατιμωρησίας που απολάμβαναν πολλοί από αυτούς επί δεκαετίες. «Η Αφρικανική Ένωση καλεί κατ' εξακολούθηση τα κράτη να αγνοήσουν τη διεθνή τους υποχρέωση να συλλάβουν τον σουδανό πρόεδρο Omar al-Bashir, ο οποίος καταζητείται από το ΔΠΔ με την κατηγορία της γενοκτονίας» καταγγέλλει η Διεθνής Αμνηστία. «Τον Μάιο του 2016 η Ουγκάντα δεν τον συνέλαβε

για να τον παραδώσει στο ΔΠΔ, αθετώντας τις υποχρεώσεις της απέναντι σε εκατοντάδες χιλιάδες άτομα που σκοτώθηκαν ή εκτοπίστηκαν στη διάρκεια των συγκρούσεων στο Νταρφούρ».

Οι παρεκκλίσεις αυτές δείχνουν ότι τα οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα οφείλουν αυτή τη στιγμή να υπερασπιστούν το έδαφός τους απέναντι σε έναν όλο και πιο ισχυρό αντίπαλο: την κυριαρχία των κοινοτήτων και την ιδεολογία της ταυτότητας. Υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να δούμε το άτομο να εκμηδενίζεται στο όνομα των περιοριστικών αυτών αντιλήψεων. Να ξεχάσουμε ότι υπάρχουν δικαιώματα που εκχωρούνται στον καθένα απλώς και μόνον επειδή είναι ζωντανός και πολίτης του κόσμου, επειδή αποτελεί πλήρες μέλος της ανθρώπινης κοινότητας. Η μάχη, ωστόσο, δεν έχει χαθεί. Είναι ένας αγώνας που δίνεται κάθε στιγμή και που τα αποτελέσματά του πολλαπλασιάζονται χάρη σε όλους εκείνους που βάζουν το λιθαράκι τους, εκεί όπου ζουν, εκεί όπου υποφέρουν, στο κοινό οικοδόμημα. Υποδειγματική περίπτωση είναι τα 30 άτομα που τιμήθηκαν με το Βραβείο Ζαχάρωφ, άτομα που εδώ και 30 χρόνια φυτεύουν τον σπόρο της ελπίδας και που δεν την αφήνουν να ξεριζωθεί. Για να προασπιστούμε τα ανθρώπινα δικαιώματα, καλούμαστε πρώτα και κύρια να προασπιστούμε τους υπερασπιστές τους.

Το Βραβείο Ζαχάρωφ

Το Βραβείο Ζαχάρωφ για την Ελευθερία της Σκέψης απονεμήθηκε για πρώτη φορά το 1988 στον Nelson Mandela και τον Anatoli Marchenko και αποτελεί την υπέρτατη αναγνώριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για δράσεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τιμά άτομα, ομάδες και οργανώσεις που έχουν συμβάλει κατά ξεχωριστό τρόπο στην προστασία της ελευθερίας της σκέψης. Μέσω του βραβείου και του συναφούς δικτύου, η ΕΕ στηρίζει τους βραβευθέντες προκειμένου να τους ενισχύσει και να τους ενδυναμώσει, ώστε να συνεχίσουν τους αγώνες τους.

Το βραβείο έχει μέχρι στιγμής απονεμηθεί σε αντιφρονούντες, πολιτικούς ηγέτες, δημοσιογράφους, δικηγόρους, ακτιβιστές από την κοινωνία των πολιτών, συγγραφείς, μητέρες, συζύγους, ηγέτες μειονοτήτων, μια αντιτρομοκρατική ομάδα, ακτιβιστές για την ειρήνη, έναν ακτιβιστή για τον αγώνα κατά των βασανιστηρίων, έναν γελοιογράφο, επί μακρόν φυλακισμένους αντιρρησίες συνείδησης, έναν κινηματογραφιστή, στον ΟΗΕ ως φορέα, ακόμα και σε ένα παιδί που πραγματοποίησε εκστρατεία για το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το βραβείο προωθεί ιδίως την ελευθερία της

έκφρασης, την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, τον σεβασμό του διεθνούς δικαίου, την ανάπτυξη της δημοκρατίας και την εφαρμογή του κράτους δικαίου.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απονέμει το Βραβείο Ζαχάρωφ με χρηματικό έπαθλο 50 000 ευρώ σε πανηγυρική συνεδρίαση στο Στρασβούργο προς τα τέλη κάθε έτους. Κάθε πολιτική ομάδα του Κοινοβουλίου καθώς και οι επιμέρους βουλευτές μπορούν να προτείνουν υποψηφίους (για κάθε υποψήφιο απαιτείται η στήριξη τουλάχιστον 40 βουλευτών). Οι υποψήφιοι παρουσιάζονται σε κοινή συνεδρίαση των Επιτροπών Εξωτερικών Υποθέσεων και Ανάπτυξης και της Υποεπιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, των οποίων τα μέλη σε πλήρη σύνθεση ψηφίζουν τους τρεις επικρατέστερους υποψηφίους. Ο τελικός νικητής (ή νικητές) του Βραβείου Ζαχάρωφ επιλέγεται από τη Διάσκεψη των Προέδρων, ένα σώμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επικεφαλής του οποίου είναι ο πρόεδρος και περιλαμβάνει τους προέδρους όλων των πολιτικών ομάδων που αντιπροσωπεύονται στο Κοινοβούλιο, έτσι ώστε η επιλογή του βραβευόμενου να είναι πραγματικά ευρωπαϊκή.

**Οι βραβευθέντες
με το Βραβείο
Ζαχάρωφ**

- 2017** Δημοκρατική αντιπολίτευση στη Βενεζουέλα
- 2016** Nadia Murad, Lamya Haji Bashar
- 2015** Raif Badawi
- 2014** Denis Mukwege
- 2013** Malala Yousafzai
- 2012** Nasrin Sotoudeh, Jafar Panahi
- 2011** Αραβική Άνοιξη: Mohamed Bouazizi, Ali Ferzat, Asmaa Mahfouz, Ahmed El Senussi, Razan Zaitouneh
- 2010** Guillermo Fariñas
- 2009** Memorial (Oleg Orlov, Sergei Kovalev και Lyudmila Alexeyeva, εξ ονόματος της Memorial και όλων των άλλων υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρωσία)
- 2008** Hu Jia
- 2007** Salih Mahmoud Mohamed Osman
- 2006** Aliaksandr Milinkevich
- 2005** Damas de Blanco (Κυρίες με τα Λευκά), Hauwa Ibrahim, Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα
- 2004** Ένωση Δημοσιογράφων της Λευκορωσίας
- 2003** Ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Kofi Annan και ολόκληρο το προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών
- 2002** Oswaldo José Payá Sardiñas
- 2001** Izzat Ghazzawi, Nurit Peled-Elhanan, Dom Zacarias Kamwenho
- 2000** ¡Basta Ya!
- 1999** Xanana Gusmão
- 1998** Ibrahim Rugova
- 1997** Salima Ghezali
- 1996** Wei Jingsheng
- 1995** Leyla Zana
- 1994** Taslima Nasreen
- 1993** *Oslobođenje*
- 1992** Las Madres de Plaza de Mayo (Οι Μητέρες της Πλατείας του Μαΐου)
- 1991** Adem Demaçi
- 1990** Aung San Suu Kyi
- 1989** Alexander Dubček
- 1988** Nelson Rolihlahla Mandela, Anatoli Marchenko (μετά θάνατον)

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Σύμφωνα με σφυγμομετρήσεις, οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πιστεύουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η αξία που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να υπερασπίζεται κατά προτεραιότητα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν κατοχυρωθεί στις Συνθήκες της ΕΕ και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, καθώς και στις πολιτικές της ΕΕ που αφορούν τις εξωτερικές σχέσεις, μεταξύ άλλων στο σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία (2015-2020). Όσον αφορά τις σχέσεις της με τρίτες χώρες, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται να προάγει τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικονομικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και την τήρηση των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην προάσπιση και την προαγωγή της δημοκρατίας, της ελευθερίας του λόγου, των αδιάβλητων εκλογών και των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν απονέμει απλώς το ετήσιο Βραβείο Ζαχάρωφ, υπερασπίζεται επίσης και προασπίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω ψηφισμάτων σχετικά με επείγουσες καταστάσεις που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω της εκπόνησης ετήσιας έκθεσης σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο και την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί του θέματος, μέσω κοινοβουλευτικού διαλόγου και διπλωματίας με

ομολόγους και αρχές σε τρίτες χώρες, μέσω ακροάσεων σχετικά με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις επιτροπές του, μέσω της συμμετοχής σε αποστολές παρατηρητών εκλογών σε ολόκληρο τον κόσμο, μέσω κοινών δράσεων του Δικτύου Βραβείου Ζαχάρωφ, μέσω των Υποτροφιών Ζαχάρωφ για υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και μέσω άλλων δράσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε συνεργασία με τα εθνικά κοινοβούλια και την κοινωνία των πολιτών.

Στα ψηφίσματά του σχετικά με επείγουσες καταστάσεις που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και εγκρίνονται σε κάθε σύνοδο της ολομέλειας στο Στρασβούργο, το Κοινοβούλιο φέρνει στο προσκήνιο παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρο τον κόσμο και λαμβάνει θέση. Επαναλαμβάνει επίσης τις κατηγορηματικές του θέσεις για την αποτροπή των βασανιστηρίων και κατά της θανατικής ποινής, για την προστασία των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την πρόληψη των συγκρούσεων, την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών, την προστασία των μειονοτήτων και τα δικαιώματα των αυτόχthonων λαών και των ανθρώπων με αναπηρίες σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συχνά λειτουργούν ως βάση για διαβήματα του Συμβουλίου Υπουργών της ΕΕ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, και ορισμένες φορές έχουν άμεσο αντίκτυπο στις ενέργειες των εμπλεκόμενων κυβερνήσεων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εποπτεύει τις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ, καθώς οι νομοθετικές του αρμοδιότητες του δίνουν τη δυνατότητα να εμποδίσει τη σύναψη συμφωνιών με άλλες χώρες σε περίπτωση που υπάρχουν σημαντικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών. Το Κοινοβούλιο απαιτεί την αυστηρή τήρηση των ρητρών περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται συστηματικά σε τέτοιες συμφωνίες. Τον Απρίλιο του 2011 το Κοινοβούλιο κάλεσε την ΕΕ να αναστείλει τις διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία σύνδεσης μεταξύ της ΕΕ και της Συρίας και τον Σεπτέμβριο του 2011 η συμφωνία συνεργασίας της ΕΕ με τη Συρία ανεστάλη εν μέρει μέχρι «οι συριακές αρχές να θέσουν τέρμα στις συστηματικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) και στην πολιτική της συνεργασίας για την ανάπτυξη, το δίκαιο της ΕΕ ορίζει ότι στόχος του είναι «η ανάπτυξη και εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών». Η ρητή ενσωμάτωση αυτού του στόχου οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Κάθε χρόνο το Κοινοβούλιο εγκρίνει τη δική του έκθεση σχετικά με την ετήσια έκθεση της Ύπατης Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις κύριες πτυχές και βασικές επιλογές της ΚΕΠΠΑ.

Η Υποεπιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (DROI) είναι η κυρίως αρμόδια για το κοινοβουλευτικό έργο σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και παρέχει ένα τακτικό φόρουμ στο οποίο οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διεθνείς παράγοντες, εμπειρογνώμονες και φορείς της κοινωνίας των πολιτών προτείνουν θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αξιολογούν τη δράση της ΕΕ και της διεθνούς κοινότητας σχετικά με αυτά. Η DROI συμμετέχει επίσης τακτικά από κοινού με άλλες επιτροπές του Κοινοβουλίου ή τις προσκαλεί σε συζητήσεις τέτοιων θεμάτων. Οι εκθέσεις και τα ψηφίσματά της εγκρίνονται από την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων. Η Επιτροπή Ανάπτυξης επίσης οργανώνει τακτικές συζητήσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αντιπροσωπείες της επιτροπής αντιμετωπίζουν θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κατά τη διάρκεια επισκέψεων σε χώρες.

Το Κοινοβούλιο έχει επίσης ενισχύσει τον ρόλο του όσον αφορά την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της υποστήριξης της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κοινοβουλευτικού πολιτικού διαλόγου, της διεξαγωγής ακροάσεων από μόνιμες αντιπροσωπείες του με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών από τρίτες χώρες και της αποστολής αντιπροσωπειών *ad hoc* για επιτόπια εκτίμηση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα κύρια φόρουμ πολιτικού διαλόγου μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εκπροσώπων χωρών που δεν ανήκουν στην ΕΕ είναι η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΕΕ–ΑΚΕ,

η Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Ένωσης για τη Μεσόγειο, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ευρώπης – Λατινικής Αμερικής EuroLat και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Euronest με τους εταίρους από την Ανατολική Ευρώπη.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του επί θεμάτων προϋπολογισμού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ήδη αυξήσει σημαντικά τις πιστώσεις για προγράμματα εκδημοκρατισμού και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αγωνίστηκε με επιτυχία για τη διατήρηση του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ενός βασικού οικονομικού και πολιτικού μέσου για τη στήριξη της κοινωνίας των πολιτών και των προασπιστών των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων, ιδίως δε εκείνων που διατρέχουν κίνδυνο για τη ζωή τους.

Συμπληρώνοντας το έργο του για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει δεσμευθεί να στηρίζει τη διεξαγωγή ελεύθερων και αδιάβλητων εκλογών σε χώρες εκτός ΕΕ καθώς αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας, την αποκατάσταση της νομιμότητας και την αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στους θεσμούς. Βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ηγούνται τακτικά ή συμμετέχουν σε αποστολές παρατηρητών της ΕΕ για την παρακολούθηση εκλογών, με στόχο τη διασφάλιση της τήρησης του δικαιώματος των πολιτών να επιλέγουν τους ηγέτες τους.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της
Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2017

Print

ISBN 978-92-846-1593-3

doi:10.2861/847528

QA-01-17-954-EL-C

PDF

ISBN 978-92-846-1563-6

doi:10.2861/842959

QA-01-17-954-EL-N

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε
τους ακόλουθους ιστότοπους:

europarl.europa.eu

europarl.europa.eu/sakharov

Υπηρεσία Εκδόσεων

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο